

”Att kyrkan inte bara skulle vara avsedd för en viss typ av människor”

En kvalitativ studie om unga vuxnas behov av kyrkan

Hanna Karppinen

Pro gradu-avhandling i praktisk teologi

Handledare: Jakob Dahlbacka

Fakulteten för humaniora, psykologi
och teologi

Åbo Akademi

2024

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Praktisk teologi	
Författare: Hanna Karppinen	
Arbetets titel: ”Att kyrkan inte bara skulle vara avsedd för en viss typ av människor” – En kvalitativ studie om de unga vuxnas behov av kyrkan	
Handledare: Jakob Dahlbacka	Handledare:
Abstrakt: <p>I avhandlingen undersöks hurdana behov de unga vuxna har av Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och hur de unga vuxna upplever kyrkans förmåga att möta dessa behov. Undersökningens syfte är att utgående informanternas önskemål bidra till att hitta möjliga tillvägagångssätt för kyrkan i dess arbete att konkret bygga sådana kontakter som unga vuxna behöver i detta livsskede.</p> <p>Avhandlingens metod är kvalitativ intervjuforskning. Intervjuerna görs med fyra unga vuxna i åldern 25–26 år, som har alla varit i varierande grad med i församlingens ungdomsverksamhet efter skriftskolan. Jag analyserar intervjuerna och de olika behov som kommer fram utifrån fyra olika ramor, som hjälper mig att hitta möjliga beröringspunkter mellan kyrkan och unga vuxna. De fyra ramorna är existentiell ram, identitetsram, pragmatisk ram och levnadslöpsram.</p> <p>Existentiella ramen innebär värderingar och attityder samt funderingar om det transcendent, meningen med livet och vad som händer efter döden. Identitetsramen innebär den personliga tron och känslan av att tillhöra någonting. Den pragmatiska ramen innebär religiös verksamhet och förhållandet till religiösa institutioner. Levnadslöpsramen innebär alla livsskedet från det förflutna till framtiden och erfarenheter om olika religiösa ritualer anknutna till människas olika livsskedet.</p> <p>Undersökningens resultat visar att unga vuxna har flera olika behov av kyrkan. Behoven varierar beroende på informantens bakgrund och livssituation. De unga vuxnas upplevelse av kyrkans förmåga att möta deras behov varierar också från att kyrkan inte kan möta behoven alls till att den kan möta en stor del av dem. Avslutningsvis konstaterar jag att det viktigaste ändå inte är att kyrkan möter alla behov utan att den skapar en känsla hos de unga vuxna att bli sedda och hörda som de är.</p>	
Nyckelord: unga vuxna, behov av kyrkan, intervju	
Datum: 18.3.2024	Sidantal: 53

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.2 Tidigare forskning	2
1.3 Metod	4
1.4 Etiska överväganden	6
1.5 Avhandlingens uppbyggnad	7
2. Unga vuxnas kontext	8
2.1 Definition av ung vuxen	8
2.2 Unga vuxna inom fyra olika ramar	10
2.2.1 Existentiell ram	11
2.2.2 Identitetsram	13
2.2.3 Pragmatisk ram	15
2.2.4 Levnadsloppsram	18
3. Intervjuer	21
3.1. Informanternas kontext	21
3.2. Intervjuer	22
4. Analys	39
4.1. Analys i enlighet med den existentiella ramen	39
4.2. Analys i enlighet med identitetsramen	41
4.3. Analys i enlighet med den pragmatiska ramen	44
4.4. Analys i enlighet med levnadsloppsramen	47
5. Diskussion	49
5.1. Förslag på fortsatta studier	52
Källförteckning	54
Bilagor	57
1. Intervjufrågor på svenska	57
2. Intervjufrågor på finska	58

1. Inledning

Kyrkans senaste fyraårsberättelse *Religion till vardags och fest* konstaterar att ”det minskade antalet dop förutsätter att kyrkan målmedvetet arbetar för att bygga kontakter under tiden mellan konfirmandåldern och familjebildningen.”¹ Pietari Hannikainen påstår i sin tur i sin artikel i boken *Spiritualiteetti 2020-luvun Suomessa* att kyrkan redan har förlorat den bästa tiden för att nå millenniegenerationen och att samma sak kommer att hända även med den följande generationen om inte kyrkan aktivt tar sig an frågan om att utveckla verksamhet för unga vuxna.² Unga vuxna som generation spelar en viktig roll för kyrkan. De är den grupp som kan fungera som traditionsförmedlare genom de val som de gör. Frågan om att nå unga vuxna är viktig och kyrkan ska fokusera på den, eftersom en levande tradition och de kristnas gemenskap inte kan existera om det inte finns människor som vill se sig som en del av dem.³

Att vara i kontakt förutsätter ändå aktivitet från både kyrkans och de unga vuxnas sida. Enligt *Öppna dörrar – Strategi för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland fram till 2026* ska kyrkan eftersträva ”en bättre dialog med dem som inte ännu eller inte längre är medlemmar i kyrkan” och skapa ”en riksomfattande modell för hur man når ut till millenniegenerationen.”⁴ Det är inte kyrkan som ensam kan bära ansvaret att bygga kontakter som unga vuxna sedan passivt tar emot, utan de unga vuxna måste inkluderas i processen. De är och ska ses som aktiva parter i diskussionen, som skapar sin världsbild på basis av det språk och de gemenskaper som de är omgivna av. För att kyrkan ska kunna skapa kontakter med de nutida unga vuxna, behövs det en fördjupning i unga vuxnas kontext i dag. Vilka är de faktorer som påverkar förhållandet av de unga vuxnas religiositet, och vad kan upprätthålla de unga vuxnas kontakter med kyrkan och de religiösa gemenskaperna?

Jag kommer att utreda detta i denna avhandling genom fyra djupintervjuar med informanter i åldern 25–26 år. Informanterna berättar om sitt förhållande till och behov av kyrkan. Jag kommer att analysera deras behov i ljuset av fyra ramar utifrån vilka man kan se på unga vuxnas förhållande till kyrkan och tron. Jag diskuterar också unga vuxnas erfarenheter om hur de upplever att kyrkan kan möta deras behov i detta livsskede som de befinner sig i. Ämnet är aktuellt och det syns i den forskning som sker kring det.

¹ Religion till vardags och fest 2022, 271.

² Hannikainen 2022, 194.

³ Vikström 2023, 32.

⁴ Öppna dörrar 2020, 6.

1.1 Syfte och frågeställning

I denna avhandling vill jag undersöka unga vuxna och de beröringspunkter som de har eller kunde ha med Evangelisk-lutherska kyrkan. Senare i avhandlingen hänvisar jag till Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland med begreppet *kyrka*.

Livsskedet där de unga vuxna befinner sig i är på många sätt en förändringens tid. Människans inre och yttre förhållanden förändras, och därmed lever också synen på religion. Jag är intresserad av hur de unga vuxnas förhållande till kyrkan ser ut. Har de några behov av kyrkan i sitt nuvarande livsskede och hurdana är behoven i så fall, och upplever de att kyrkan möter dessa behov eller inte?

Mina forskningsfrågor är

1. Hurdana behov har unga vuxna av kyrkan i detta livsskede?
2. Hur upplever unga vuxna kyrkans förmåga att möta dessa behov?

Jag försöker genom litteraturen få en förståelse för det specifika livsskede och den kontext som unga vuxna lever i.

De värderingar som allmänt är viktiga för unga vuxna samt unga vuxnas syn på gemenskaper formar en viktig grund för att förstå om vad det är som unga vuxna behöver av kyrkan. Informanternas behov diskuteras i intervjuer utgående från en teori om unga vuxnas aktörskap inom fyra olika ramar. Min undersökning kommer ändå inte att fokusera på aktörskapet i sig, utan ramarna används som hjälpmedel för att diskutera de unga vuxnas behov i olika livsområden.

Intervjuernas och avhandlingens syfte är bidra till att utgående informanternas önskemål finna möjliga tillvägagångssätt för kyrkan i dess syfte att konkret bygga sådana kontakter som unga vuxna behöver i deras livsskede.

1.2 Tidigare forskning

Unga vuxnas förhållande till kyrkan och deras religiositet är ett aktuellt ämne både i Finland och internationellt, och det syns till exempel i mängden av olika undersökningar om ämnet. I detta kapitel redogör jag för forskning i ämnet både på inhemsk och internationell nivå.

Öppna dörrar är en strategi enligt vilken Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland strävar efter att fungera. En fördjupning i detta dokument visar att avhandlingens ämne är relevant även när det gäller kyrkans strategi. Dokumentet konstaterar redan i början att den påbörjande strategiperioden kommer

att vara avgörande för kyrkan av flera anledningar, exempelvis att man döper sina barn och viger sig i lägre grad, verksamheten samlar inte så mycket människor som den tidigare har gjort, kyrkans läror ses som mindre trovärdiga och medlemsantalet minskar.⁵

Den finländska forskningen som jag använder mig av i min avhandling fokuserar starkt på unga vuxnas syn på gemenskaper idag samt förändringar som har skett i religiositeten om man jämför mellan tidigare och nutida generationer. Det finns aktuell forskning från 2020-talet som jag använder som en grund för min avhandling: Noren Oy:s undersökning *Nuorten aikuisten elämä ja hengellisyys – Tutkimus millenniaaleista ja z-sukupolvesta* (2021) samt två av Evangelisk-lutherska kyrkans forskningspublikationer, *Spiritualiteetti 2020-luvun Suomessa* (2022) och *Millenniaalinen kirkko – Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko* (2023).

Noren Oy:s undersökning behandlar unga vuxnas liv och andlighet. Projektet är utfört av Norens forskare och representanter för Kyrkostyrelsen samt representanter från både Esbo, Vanda, Helsingfors och Tammerfors kyrkliga samfundigheter och Malms församling i Helsingfors. Undersökningen är genomförd genom att intervjua 18–30 åriga informanter. Intervjuerna fokuserar på fem teman: informantens livssituation och gemenskaper; ett gott liv, jaget och välmående; världsbild, politik och värden; kyrkan och lutherdomen.⁶ Noren Oy:s undersökning ger en bra bild av unga vuxnas världsbild och vad som påverkar den samt vad unga vuxna önskar sig av kyrkan.

Spiritualiteetti 2020-luvun Suomessa vill lyfta fram finländarnas religiositet och olika sätt att förverkliga den. Jag fokuserar särskilt på artikeln *Millenniaalinen kirkko – sukupolvien väliset erot kirkon uusissa jumalanpalvelusyhteisöissä*. *Millenniaalinen kirkko* är en artikelinsamling som fokuserar på den generation som kallas millenniegenerationen. Artiklarna kartlägger millenniegenerationens förhållande till kyrkan och faktorer som påverkar förhållandet.

Changing shape – The Faith Lives of Millennials (2020) av Ruth H. Perrin undersöker millenniegenerationen och dess religiositet i Storbritannien. Boken är delad i två delar. Den första ger en bredare helhetsbild av kristna unga vuxna och realiteter i deras liv. Den andra delen fokuserar på trosutvecklingen. Jag kommer att använda mig av Perrins beskrivning och definition av livsskedet ung vuxen – vad som är definierande för detta livsskede och hur dessa särdrag syns i unga vuxnas religiositet. Perrins undersökning innefattar tre olika grupper av millenniegenerationen: de som inte längre tror, de som praktiserar sin religion ”on the edge of or beyond a church congregation” och slutligen *active affirmers* som aktivt bekänner kyrkans tro i en gemenskap. Intervjuerna av 47 unga

⁵ Öppna dörrar, 3.

⁶ Noren Oy 2021, 10.

vuxna fokuserar på trosutvecklingen och hur den påverkas av biologiska, kulturella och familjära faktorer. Senare fokuserar hon på åren 17–22 som ses som centrala för trosutvecklingen. Efter det behandlar Perrin mångfalden av spirituella och teologiska faktorer som *active affirmers* har tillgång till, och till sist skriver hon om hur unga vuxna hanterar konflikter mellan teologiska och kulturella värderingar.⁷

1.3 Metod

I detta kapitel beskriver jag hur jag valde kvalitativ intervjuforskning som metod för min undersökning samt hur intervjuprocessen har gått till.

Materialet i min undersökning består både av litteratur och fyra intervjuer. Intervjuerna är strukturerade utgående från teorin om unga vuxnas aktörskap i fyra olika ramar, och intervjufrågorna baserar sig på de olika ramarna. Semistrukturerade frågor ger informanterna utrymme att uttrycka också sådana tankar som jag inte direkt frågar om, och som kan vara högst relevanta för min forskning. I intervjuerna betonas olika frågor beroende på vad informanten vill tala om. Dessutom ger de semistrukturerade frågorna utrymme till följdfrågor som har som syfte att få informanten fördjupa sig i de olika teman som hen lyfter fram under intervjun. Varje intervju är en unik process och därför har jag också frågat olika följdfrågor av alla informanter, baserat på vad de själv vill tala om. Alla de frågor som står på intervjuguiden ställdes till alla informanter, men de valde själva hur mycket och hur djupt de ville svara på varje fråga.

Valet av informanter var en process som krävde begränsning. Först beslöt jag att begränsa samplet så att informanterna kommer från en stad och en församling i denna stad. Det handlar om samma stad där jag själv har gått skriftskolan och deltagit i ungdomsverksamheten, så jag har kontakter där som jag kunde fråga om att delta i undersökningen. Informanterna fick se intervjufrågorna på förhand om de ville, och alla ville det. De fick förbereda sig om de ville, men det förutsattes inte.

Den kvalitativa intervjuforskningen är ett relevant forskningssätt för denna avhandling, eftersom syftet är att klargöra enskilda individers erfarenheter och önskningar. Dalen påpekar att ”den kvalitativa intervjun är speciellt väl lämpad för att ge insikt om informantens egna erfarenheter, tankar och känslor.”⁸ Detta stöder mitt val av metod, eftersom informanternas erfarenheter, tankar och känslor är centrala för mig för att kunna få svar på mina forskningsfrågor.

⁷ Perrin 2020, 122.

⁸ Dalen 2015, 15.

Det finns några faktorer som ska beaktas för att metoden skall fungera på bästa möjliga sättet. Även om undersökningen innefattar färdigt formulerade frågor, ska intervjuaren kunna vara öppen och flexibel i sina formuleringar med tanke på möjliga, oväntade vändningar i diskussionen.⁹ Dessutom befinner inte intervjuaren och informanten sig i ett tomrum, utan bådas kontext påverkar diskussionen. Intervjuaren ska sträva efter att vara objektiv, men det är ändå viktigt att notera att lyssnande och emottagande är skapande processer där den egna förförståelsen spelar en viktig roll.¹⁰

Samtalet mellan informanten och intervjuaren skiljer sig från en vanlig dialog, eftersom diskussionens fokus till största delen ligger på informantens upplevelser. Intervjuarens roll är att fokuserat lyssna på informanten och visa intresse, men inte själv argumentera eller moralisera. Det är viktigt att intervjuaren ger utrymme för pauser och tystnad under informantens berättande, eftersom de ofta betyder att informanten reflekterar över frågor som intervjuaren har ställt.¹¹

Samplet är inte heltäckande och det är inte heller syftet med en kvalitativ intervjuforskning utan fokuset ligger som sagt på individens erfarenheter, tankar och känslor. Jag känner alla mina informanter på någon nivå, eftersom vi har deltagit i verksamheten som är ordnad av samma församling. Att jag känner mina informanter och de känner mig kopplat med att de fick se intervjufrågorna och förbereda sig kan ha lett till djupare svar, eftersom det redan finns något slags förhållande mellan oss. Å andra sidan kan vårt förhållande också ha en mer negativ påverkan, till exempel att informanterna strävar efter att svara på ett sätt de tänker jag skulle vilja att de svarar.

Intervjuerna inspelades och transkriberades. Att skriva ut intervjuer är enligt Kvale & Brinkmann ”en översättning från ett muntligt till ett skriftligt språk.”¹² Ljudinspelning av intervjuer lämnar bort informanternas icke-verbala språk, det vill säga till exempel kroppsspråk. I den transkriberade versionen av intervjun syns inte informantens tonfall eller intonation, vilka ändå kan påverka tolkningen.¹³

Frågeformulärets formulerande var en process som började med att jag bestämde mig att göra frågor i fyra olika kategorier, enligt de fyra ramarna som jag använder också för att analysera intervjuer. I den första versionen hade jag flera frågor under varje rubrik, mer eller mindre i en sådan form att man skulle ha kunnat svara på dem med ett ja eller ett nej. Det skulle inte ha lett till en diskussion, som egentligen är nödvändigt för min forskning för att den ska lyckas. Jag använde den första versionen

⁹ Dalen 2015, 34.

¹⁰ Dalen 2015, 17.

¹¹ Dalen 2015, 42.

¹² Kvale & Brinkmann 2009, 193.

¹³ Kvale & Brinkmann 2009, 194.

av frågeformuläret som ett hjälpmedel i formuleringen av den nya versionen, där jag har färre frågor. Frågorna i den nuvarande intervjuguiden är mera i en form som kan leda till diskussioner och en berättelse, vilket är mera ändamålsenligt med tanke på min forsknings syfte.

Jag analyserar intervjuerna med hjälp av fyra olika ramar, som jag presenterar i följande kapitel. De olika ramarna representerar olika dimensioner av unga vuxnas förhållande till kyrkan och religionen. För att få en helhetsbild av hur ramarna betonas i olika intervjuer har jag vid analysen valt en egen färg för varje ram. Jag har gått igenom transkriberade intervjuer och lagt färg över intervjus olika delar. På detta sätt kan jag snabbt se vilken ram informanten talar mest om. Det har också hjälpt med att lyfta fram citat som beskriver olika aspekter av informantens förhållande till kyrkan. Svårigheten med denna metod är att det inte är så lätt att dela in människas berättelse i tydliga kategorier.

1.4 Etiska överväganden

Enligt Forskningsetiska delegationens *Etiska principer för humanforskning och etikprövning inom humanvetenskaperna i Finland* har informanten rätt att bestämma om sitt deltagande frivilligt. Informanten ska även känna att hen kan vägra delta eller avbryta sitt deltagande om hen så vill, utan att det blir några påföljder. Avbrytandet ska vara möjligt i vilket forskningskede som helst utan att informanten måste ge något skäl till det.

Dessutom är informanten berättigad att få information om vad forskningen innehåller, hur den kommer att genomföras samt hur hens personuppgifter kommer att behandlas innan hen ger sitt samtycke. Även samtycket ska kunna annulleras utan några påföljder. Dessutom ska informanten få veta vad forskningens mål är samt om det finns några olägenheter. Forskarens roll i förhållande till informanten ska meddelas klart.¹⁴

Informanterna informerades om allt detta och frågades efter ett samtycke. För att bevara informanternas anonymitet har de fått nya namn. Dessutom har jag tagit bort sådan information från informanternas citat efter vilket det skulle vara möjligt att känna igen dem (exempelvis namnen). Informanterna har inte informerats om vilka de andra informanter är, men i och med att alla är från samma församling och har mer eller mindre deltagit i samma verksamhet finns det en möjlighet att de kan känna igen varandra från citaten. Informanterna informerades även om detta i början av intervjun.

¹⁴ Forskningsetiska delegationen 2019, 29–30.

1.5 Avhandlingens uppbyggnad

I inledningskapitlet presenterar jag forskningsfrågorna samt forskningens syfte. Jag redogör för den tidigare forskning om ämnet som är relevant för min avhandling samt beskriver den metod som jag använder. Dessutom beskriver jag processen bakom intervjufrågornas slutgiltiga form. I kapitel två fördjupar jag mig i de unga vuxnas kontext genom att först definiera begreppet ung vuxen och sedan klargöra hur mitt material beskriver livsskedet ung vuxen samt hur det hör ihop med de fyra ramarna. De tredje och fjärde kapitlen fokuserar på intervjuerna – i kapitel tre beskriver jag vad som kom upp i intervjuer och i kapitel fyra analyserar jag intervjuerna. Slutligen, i kapitel fem, gör jag en sammanfattning av min forskning samt diskuterar mina forskningsfrågor i ljuset av det material som jag har fått genom intervjuerna.

2. Unga vuxnas kontext

I detta kapitel definierar jag vad som här menas med begreppet ung vuxen och hur detta livsskede kan påverka unga vuxnas tänkande om kyrkan och religion.

2.1 Definition av ung vuxen

I min avhandling behandlar jag begreppet *emerging adult* som Ruth Perrin använder i sin bok om unga vuxnas trosliv samt diskuterar generationsbegreppet. Jag fördjupar begreppets definition för att få en bredare bild, men i min avhandlings sampel är *ung vuxen* av praktiska skäl en person i åldern 25–26, det vill säga född antingen 1998 eller 1997. När jag skriver om unga vuxnas behov handlar det alltså om mina informanter som är vid den tidigare sagda åldern.

Perrin använder begreppet *emerging adult*, en teori av en amerikansk psykolog Jeffrey Jensen Arnett, för att beskriva en specifik fas i en människas liv. Begreppet behövs på grund av den förändring som har skett i människans utveckling från ung vuxen till vuxen. Detta begrepp går ändå inte att generaliseras till att gälla alla världens unga vuxna – Perrin påpekar att det enligt kritiker av teorin är mer begränsat till en ”västerländsk privilegierad elit.”¹⁵ Då det tidigare var förväntat av en ung vuxen att hen blir en vuxen medlem i gemenskapen i tidig tjugoårsålder genom att uppnå vissa uppgifter som hör till att vara vuxen, är stigen till vuxenhet nuförtiden längre. Dessutom kan denna stig se väldigt annorlunda ut för olika människor.¹⁶

Enligt Arnett karaktäriseras *emerging adulthood* av fem olika drag. Det första är identitetsutforskning där man söker svar på frågan ”vem är jag.” Det andra är instabilitet när det gäller kärlek, arbete och boende. Det tredje är ett fokus på sig själv då skyldigheter gentemot andra är på sin lägsta nivå under livets gång. Det fjärde är känslan av att vara ”mitt emellan” – inte tonåring men ännu inte vuxen. Det femte draget är en känsla av att man har möjligheter, ett slags optimism om den egna framtiden, även om unga vuxna allmänt skulle förhålla sig mer pessimistiskt mot samhället. På grund av den kulturella och socioekonomiska variationen lades ett drag till: att utveckla *care for others*, det vill säga en förmåga att ta hand om andra.¹⁷

¹⁵ Perrin 2020, 6.

¹⁶ Perrin 2020, 5.

¹⁷ Perrin 2020, 29.

Millenniegenerationen eller *emerging adults* har på en och samma gång en möjlighet och ett krav på att skapa en självbiografi, det vill säga en egen stig till vuxendomen. Samtidigt som de som hör till millenniegenerationen har en större frihet då de har flera alternativ att välja emellan, finns det också negativa sidor. Friheten kopplad till den ständiga förändringen och obegränsad tillgång till information leder till att skapandet av en vuxen identitet tar mer tid än det tog för den tidigare generationen.¹⁸ Perrin hävdar att det kan ta största delen av åren mellan 20 och 29 för millenniegenerationen att identifiera sig som vuxna.

Unga vuxna kan syfta till en varierande åldersgrupp beroende på vilken kontext man talar om. Från en utvecklingspsykologisk synvinkel är unga vuxna i ett livsskede då identitet och livsåskådning formas och blir beständiga.¹⁹ Gränsdragningen mellan Y- och Z-generationen är inte så enkel. Mina informanter är som sagt födda mellan 1997 och 1998, så tekniskt sett hör de till Z-generationen. Det finns dock flera likheter mellan mina informanter och i det som sägs om millenniegenerationen i den litteraturen som jag har läst. Jag kommer alltså att använda mig av litteratur om båda dessa generationer och formulera en grund som bäst passar för mina informanter.

Begreppet *generation* kan ha två olika betydelser, antingen biologisk eller social. I den biologiska betydelsen innebär begreppet att barn, föräldrar och mor- eller farföräldrar alla hör till olika generationer. Den sociala betydelsen kan användas i en smalare eller bredare bemärkelse. Den smalare bemärkelsen baserar sig på generationsteorins utvecklare Karl Mannheim. Enligt den består en generation av en grupp jämnåriga människor som delar en nyckelerfarenhet som de har upplevt i ungefär 17–25 års ålder. Den bredare definitionen syftar till dem som har levt vid ungefär samma kulturella tidpunkt.²⁰

Det finns dock skillnader i hur man definierar generationernas gränser. Y-generationen eller millenniegenerationen syftar ofta på dem som är födda mellan slutet av 1970-talet och första hälften av 1990-talet. Enligt den definitionen hör de som är födda 1996 eller senare till Z-generation.²¹ Att tala om generationer och deras olika upplevelser är ändå delvis problematiskt. Diskussionerna om generationerna är ofta generaliserande och betonar likheter i en grupp och kan även leda till att man för ensidigt talar om majoriteternas erfarenheter.²²

¹⁸ Perrin 2020, 28–29.

¹⁹ Hannikainen 2022, 191.

²⁰ Tervo-Niemelä & Spännäri 2023, 53.

²¹ Kiilakoski 2023, 111.

²² Kiilakoski 2023, 116.

2.2 Unga vuxna inom fyra olika ramar

I detta kapitel behandlar jag fyra olika ramar som kan användas som ett hjälpmedel i att hitta kontaktytor med unga vuxna och kyrkan. Jag använder Laura Kallatsas artikel *”Mitä mä ite saan siitä” – nuoret aikuiset uskonnollisina toimijoina* som grund för min forskning. I artikeln använder Kallatsa dessa ramar för att beskriva de unga vuxnas religiösa aktörskap. De fyra ramar som Kallatsas undersökning fokuserar på om unga vuxnas religiösa aktörskap är existentiell ram, identitetsram, pragmatisk ram och levnadsloppsram. Dessa olika ramar visar hur det religiösa aktörskapet byggs upp i olika dimensioner av livet och hurdana anknytningar unga vuxna möjligen har eller kunde ha till kyrkan.

Jag fokuserar dock inte på aktörskapet i sig, utan använder ramarna för ett annat syfte. I min avhandling skapar dessa fyra ramar en grund som hjälper med att hitta olika beröringspunkter som kyrkan kan ha i unga vuxnas liv. Jag konstruerar ramarnas innehåll själv med hjälp av litteratur och forskning om ämnet och att analyserar intervjuerna enligt hur jag har konstruerat ramarna. Jag använder dessa ramar för att kunna betrakta kyrkans betydelse för unga vuxna i olika områden av deras liv. Dessutom använder jag ramarna i formuleringen av intervjufrågorna och i analysen av intervjuerna. Det teoretiska resonemanget genomsyrar på detta sätt hela avhandlingen.

Den existentiella ramen innebär värderingar och attityder samt funderingar om det transcendent, meningen med livet och vad som händer efter döden. För några kan religion erbjuda trovärdiga värderingar som man vill leva efter. Religionsbaserade värderingar kan ändå spela en roll i människans liv även om religionen själv inte skulle utgöra en väsentlig del av människans liv.

Identitetsramen innebär både den personliga tron och känslan av att tillhöra någonting. Kultur och familj kan vara påverkande faktorer för den religiösa identiteten. Religiösa ritualer, seder eller föremål kan upplevas som viktiga på grund av att de påminner eller är en del av den egna kulturens eller familjens berättelse. Religiös traditionsöverföring har en central roll i hur individens religiösa identitet utvecklas. Seder, ritualer och att höra till en gemenskap skapar viktiga strukturer för traditionsförmedlingen tillsammans med den personliga tron och innehållet.

Den pragmatiska ramen innebär religiös verksamhet och förhållandet till religiösa institutioner. Vardagens ritualer påverkar känslan av livets meningsfullhet, och kyrkans verksamhet kan vara en av de meningsskapande faktorerna. Till den pragmatiska ramen hör ett slags nyttoperspektiv där verksamheten ger mening antingen så att den känns personligt betydelsefull eller genom att man aktivt kan göra något gott för sin omgivning.

Levnadsloppsramen innebär alla livsskeden från det förflutna till framtiden och erfarenheter om olika religiösa ritualer anknutna till människas olika livsskeden. Kyrkliga förrättningar når också sådana som vanligtvis inte deltar i kyrkans verksamhet. I unga vuxnas liv kan vigsel eller dop vara aktuella, antingen i deras eget liv eller i någon närståendes liv. Kyrkliga förrättningar hänger ofta samman med vändpunkter i livet. Dessa vändpunkter kan väcka reflektioner om andliga frågor även om man inte skulle definiera sig som religiös. För dem som definierar sig som religiösa kan dessa vändpunkter fungera som förstärkande faktorer för deras religiositet.²³

I de följande fyra underkapitlen behandlar jag närmare dessa olika ramar i var sitt kapitel och beskriver hur det material som jag har läst beskriver vad som händer i unga vuxnas liv inom dessa ramar.

2.2.1 Existentiell ram

I detta kapitel skriver jag om vad som enligt mig faller inom den existentiella ramen i de unga vuxnas livsskede i den litteratur som jag har läst. Jag tar fram värderingar som en stor del av de unga vuxna ser som viktiga samt beskriver hur de skiljer sig från tidigare generationernas värderingar, alltså vad gör dem specifikt till unga vuxnas värderingar. Genom att presentera de olika aspekter som hör till den existentiella ramen strävar jag efter att observera hurdana kontaktytor kyrkan möjligen skulle ha med de unga vuxna, eller om det på det existentiella området finns konflikter mellan kyrkan och de unga vuxna.

Valfrihet är en viktig värdering för millenniegenerationen. Denna generation kan även sägas vara den första generationen som ser valfriheten som en självklarhet.²⁴ Millenniegenerationen kallas även *det individuella valets generation*. Förändringar i generationernas värdesystem beror på förändringar i levnadsförhållanden.²⁵ De nya generationernas värderingar är annorlunda än tidigare generationers, och det påverkar också kulturen samt till den allmänna atmosfären gällande kyrkan och medlemskapet i den. Unga vuxna vill själv välja de gemenskaper som de är delaktiga i.²⁶

En stor skillnad mellan millenniegenerationen och tidigare generationer är olika överlevnadsstrategier. Millenniegenerationernas överlevnadsstrategier är snarare individuella än kollektiva. Tidigare generationers kollektiva överlevnadsstrategier var till exempel

²³ Kallatsa 2023, 189–200.

²⁴ Hannikainen 2023, 342.

²⁵ Religion till vardags och fest 2022, 13–15.

²⁶ Hannikainen 2022, 187.

fackföreningsrörelser, partier och föreningar. Nutida generationer fokuserar mera på individuella strategier som exempelvis terapeuter. Dessa individuella överlevnadsstrategier hör till individualiseringsutvecklingen där man strävar efter att vara oberoende av sociala normer och auktoriteter.²⁷

Förutom valfrihet och individualism är också autenticitet en definierande värdering för unga vuxna. De understryker den personliga trons betydelse, och därmed är autenticiteten en viktig värdering som definierar unga vuxnas religiositet och förhållande till kyrkan. Unga vuxna vill inte binda sig till en tradition endast på grund av att det är en tradition. De vill göra valet själv och de vill inte basera sina beslut på lösningar som deras föräldrar eller någon annan har gjort. Valet ska snarare baseras på en äkta övertygelse som passar ihop med egna värderingar och erfarenheter. Icke-religiositet ses som ett mera självständigt val än att binda sig vid en viss religiös referensram.²⁸

Informanter i Noren Oy:s undersökning lyfter också fram religionens och trons betydelse i diskussionen kring existentiella frågor. Enligt dessa informanter skulle religionen kunna lindra ångest genom att ge stabilitet och säkerhet. Av de existentiella frågorna nämns särskilt döden och vad som kommer att hända efter den. Några av Noren Oy:s informanter förknippar tron med livet efter döden och med en möjlighet att bevara kontakten mellan de närstående människorna.²⁹

I och med att värderingar är betydelsefulla för unga vuxna kan kyrkan representera en potentiell konflikt. Undersökningen visar att unga vuxna helst vill ta fram och diskutera sina värderingar med dem som har likadana värderingar. Man vill undvika värderingskonflikter och det leder ofta till en ytligt fördomsfri diskussion. Detta syns också i förhållandet till kyrkan. Kyrkan som institution förknippas med värderingsfrågor som är betydelsefulla för samhället, och det innebär en möjlighet till konflikt. Konflikten om värderingsfrågor är lättare att undvika om man inte är engagerad i kyrkan och dess verksamhet. Detta är en faktor som kan distansera unga vuxna från kyrkan och få dem att utöva sin andlighet privat.³⁰

Perrin frågade i sin tur i sina intervjuer vad hennes informanter skulle vilja att hon skulle berätta för kyrkans ledare. Hon har konstruerat en lista på fyra punkter utifrån informanternas svar. Jag tänker att det att informanterna ville berätta just det här för kyrkans ledare berättar något centralt om deras värderingar och attityder – om att det här är något viktigt för dem. Den första punkten berör autenticitet, en viktig värdering som har behandlats också i annan litteratur om ämnet. Perrins

²⁷ Hannikainen 2022, 191.

²⁸ Vikström 2023, 33.

²⁹ Noren Oy 2021, 50.

³⁰ Noren Oy 2021, 79.

informerar ville att kyrkan skulle vara en plats som motstår falskhet. Den andra punkten tar upp behovet av att bli hörd och en frustration över bristen på betydelsefull kommunikation. Den tredje punkten hade att göra med trygga förhållanden och en önskan om att kyrkan skulle kunna erbjuda en plats för dem. Den sista punkten handlar om livsinspiration och ett behov av kyrkan som något som kunde berätta om ett annat slags liv.³¹

Jag har i detta kapitel behandlat värderingar som litteraturen har lyft fram som centrala för dagens unga vuxna – individualism, valfrihet och autenticitet. Dessutom har jag behandlat hur kyrkan på grund av olika värderingarna kan representera en potentiell konflikt och hur detta kan påverka förhållandet till kyrkan. I slutet av kapitlet skriver jag även om de budskap som informanterna i Perrins undersökning ville meddela till kyrkans ledare för att sammanfatta de behov som kommer fram i hennes undersökning.

2.2.2 Identitetsram

I detta kapitel skriver jag om vad som enligt mig faller under identitetsramen i de unga vuxnas livsskede i den litteratur som jag har läst. Identitetsramen innebär den personliga tron samt känslan av att höra till någonting. Jag kommer först att beskriva vad som påverkar unga vuxnas trosbildning och sedan diskutera hur unga vuxna ”använder” religionen. I slutet av kapitlet diskuterar jag den religiösa socialiseringen samt hur aktuella förändringar, såsom att flytta hemifrån, påverkar den personliga tron och tillhörighetskänslan.

Åren mellan 17 och 22 är betydelsefulla för formandet av unga vuxnas religiositet enligt teorier om människans trosutveckling. Perrin skriver särskilt om Fowlers teori, men nämner att även många av dem som ville formulera alternativa teorier eftersom de kritiserade Fowlers teori, håller med om detta. Under åren mellan 17 och 22 har de flesta enligt dessa teorier blivit vuxna i sin identitet, vilket betyder att man antingen har en religiös tro eller förkastar den. Det är sannolikt att man håller fast vid den religiösa identitet som har skapats under denna tid. Perrin funderar om detta stämmer med dagens unga vuxna som lever på många sätt i en annorlunda värld som har förändrats både kulturellt och socialt från den tiden då Fowler och andra teoretiker skrev teorier om trosutvecklingen.³²

Perrin skriver om två olika kategorier av faktorer som påverkar den nutida människans trosbildning, biologiska faktorer och kulturella inflytanden. Biologiska faktorer innebär till exempel hjärnan och

³¹ Perrin 2020, 235–243.

³² Perrin 2020, 124.

dess utveckling. Hjärnans utveckling mellan åren 18 och 25 möjliggör olika exekutiva funktioner såsom förmågan till organiserat tänkande, riskbedömning, impuls- och känslokontroll, beslutsfattande, målsättning samt ökat självmedvetande och förmågan till självutvärdering. Dessa förmågor påverkar också människans religiösa tänkande och gör att förhållandet till och synen på religionen sträcker sig över hela denna period av den unga vuxnas liv. Perrin hävdar att även om utvecklingen kan fortsätta genom hela livet, är denna period av särskilt stor betydelse i skapandet av *mother-structure*.³³

Kulturella inflytanden har att göra med samhället och dess utveckling samt kristendomens ställning i samhället. Kristendomens dominerande världsbild har minskat i det pluralistiska och mångkulturella samhälle vi lever i. Religion har hos de flesta blivit ersatt av sekularism och religionen har därmed blivit mer ett val än en skyldighet. Perrin pekar också på den förändring som har skett mellan tidigare och nutida generationer; tidigare generationer hade en grundläggande förståelse för kristendomen eftersom denna förståelse fördes vidare från generation till generation och även förstärktes av institutioner och sociala normer. Det är inte längre självklart att det är så, och det har enligt Perrin lett till att unga människor är *memoryless* när det gäller religion.³⁴

Emerging adults är enligt Perrin exponerade för betydligt flera världsåskådningar än någon annan generation före dem. Därmed har de också till största delen vuxit upp med att vara toleranta och inkluderande mot andra livsåskådningar. Detta kan göra skapandet av en stabil världsbild utmanande. Att bli utsatt för olika världsbilder kan få unga vuxna att ifrågasätta de egna tänkesätten och trosföreställningarna. Det i sin tur kan leda till frustration och till att den egna tron inte längre verkar vara så trovärdig. Att skapa sig en världsbild är för många starkt sammankopplat med egna erfarenheter. Många ger en stor auktoritet åt sina erfarenheter i beslutsfattandet när det gäller världsåskådningsskapandet. Det gör beslutsfattandet mer komplext.³⁵

Perrin konstaterar att dagens unga vuxna är antagligen mer benägna att vara *pre-religious* – att de antingen inte alls engagerar sig med religion eller att de skapar sina egna eklektiska former av spiritualitet. Unga vuxna ska hitta sina egna sätt att leva i en osäker värld, och för det använder de olika kulturella resurser, till vilka religionen kan höra. Enligt Perrin ser unga vuxna religionen snarare som någonting som man kan konsumera än som en skyldighet.³⁶

³³ Perrin 2020, 126–127.

³⁴ Perrin 2020, 127–128.

³⁵ Perrin 2020, 167.

³⁶ Perrin 2020, 129.

Andligt sökande kan vara en motvikt till ett annars målinriktat liv, eftersom det inte kopplas ihop med någon särskild logik och därför inte heller skapar press.³⁷ Även om den traditionella religiositeten har minskat bland unga vuxna, förekommer andlig sökande och individuella former av andlighet. Det är viktigt för unga vuxna att den form av religiositet som de väljer svarar på de egna behoven.³⁸

Förändringar i unga vuxnas liv kan påverka till att ett aktivt deltagande i kyrkans verksamhet under ungdomstiden inte leder till aktivt deltagande i vuxen ålder. Att flytta hemifrån till en annan ort för att studera är på många sätt en stor förändring. De sociala sammanhang som man tidigare har haft är inte längre aktuella utan man ska hitta nya sammanhang i en ny omgivning.³⁹ Många unga vuxna är distanserade från kyrkan, och det syns både i form av passivt medlemskap och i att man skriver sig ut kyrkan. Det leder till att religiös socialisering allmänt är i förändring då det inte är självklart att man hör till kyrkan och socialiserar sina barn i kyrkan.⁴⁰

Jag har i detta kapitel behandlat unga vuxnas trosbildning och sättet att både förhålla sig till och använda sig av religionen samt förändringar i dessa jämfört med tidigare generationer. I det följande kapitlet kommer jag att beskriva den pragmatiska ramen samt vad som enligt mig hör till den.

2.2.3 Pragmatisk ram

I detta kapitel skriver jag om vad som enligt mig faller under den pragmatiska ramen i de unga vuxnas livsskede i den litteratur som jag har läst. Den pragmatiska ramen innebär religiös verksamhet samt förhållandet till institutioner. Jag behandlar gemenskaper samt varför de är betydelsefulla för både kyrkan och unga vuxna. Efter det behandlar jag forskningen om unga vuxnas förhållande till kyrkoinstitutionen.

Tommi Lehtonen skriver i sin artikel *Uskonto ja yhteisö* om gemenskapens betydelse i religiösa sammanhang. Han påpekar att känslan av samhörighet inte är ett nödvändigt villkor för gemenskapskänslan, utan att gemenskap först och främst bygger på kommunikation och gemensam praxis.⁴¹ Gemenskapens påverkan på individens trosföreställningar är betydelsefull, eftersom den omgivningen där individen lever ger religiösa fraser, tankesätt och praktiker för individen. Lehtonen hävdar att individen därför har sådana trosföreställningar som individens gemenskap också har.⁴²

³⁷ Noren Oy 2021, 44.

³⁸ Hannikainen 2022, 193.

³⁹ Hannikainen 2022, 192.

⁴⁰ Kallatsa 2023, 184.

⁴¹ Lehtonen 2005, 75.

⁴² Lehtonen 2005, 77.

Vidare konstaterar Lehtonen att det religiösa språket, som kommer från den religiösa gemenskapen, är en orsak till att religionen är kollektiv. För att bevara denna praxis måste individer lära sig det religiösa språket. Detta lärande är beroende av att det finns människor som både ger ett exempel på att leva som en religiös människa och undervisar om religionen. Att kunna lära genom andras exempel är också enligt honom den yttersta orsaken att religionen behöver en gemenskap.⁴³

Unga vuxna väljer gemenskaper noggrant baserat på sina egna värderingar eller på det som de är intresserade av. Familj och vänner ses som viktiga gemenskaper, och andra betydelsefulla gemenskaper formas genom någon form av verksamhet. Det kan handla om en arbetsgemenskap eller en hobby.⁴⁴ Gemenskaper ses som föränderliga och deras gränser upplevs vara lösa. Begreppet *obundenhet* kommer fram som ett definierande begrepp för unga vuxnas sätt att förhålla sig till gemenskaper.⁴⁵ Obundenhet har med individualism och individualistisk kultur att göra. Människor vill inte binda sig till en verksamhet eller ett förtroendeuppdrag för en för lång tid. Deltagande sker snarare på egna villkor så att man lätt kan komma in i verksamheten och gemenskapen och lika lätt lämna den utan dåligt samvete.⁴⁶

Den gemenskap som kyrkan erbjuder har enligt Noren Oy:s undersökning inte en roll i unga vuxnas liv, och det beror speciellt på fyra faktorer. För det första är den själv valda, organiska gemenskapen viktig. En sådan förverkligas inte om gemenskapen är ordnad uppifrån neråt. Gemenskaper som är organiserade på ett sådant sätt distanserar de unga vuxna från kyrkan. För det andra utgör delade värderingar en viktig grund för gemenskapen. Unga vuxna vill ha en känsla av tillhörighet, likstämighet och säkerhet när det gäller att dela värdevärlden. För det tredje upplevs tron och andligheten ofta som privata ärenden som man inte diskuterar med andra. Om de inte ses som kollektiva, kan gemenskaper som baserar sig på dessa kännas obetydliga. För det fjärde upplever unga vuxna att kyrkans medlemskaps kollektiva aspekt inte är betydelsefull för dem och att det i kyrkan inte finns gemenskaper som är relevanta för dem även om de skulle vara medlemmar.⁴⁷

Kyrkan lyckas med att skapa meningsfulla gemenskaper för unga i konfirmandåldern. En orsak till det kan vara en annorlunda syn på gemenskaper. I skriftskolundersökningar beskrivs ungdomarnas erfarenheter av skriftskolan med begreppen vertikal och horisontal gemenskap. I en horisontal gemenskap känner människor varandra och medlemmarna behövs för att verksamheten ska kunna fortsätta. I den vertikala gemenskapen känner majoriteten av medlemmarna inte varandra och

⁴³ Lehtonen 2005, 89.

⁴⁴ Noren Oy 2021, 34–35.

⁴⁵ Noren Oy 2021, 32.

⁴⁶ Vikström 2023, 41.

⁴⁷ Noren Oy 2021, 74.

gemenskapens kommunikation kommer uppifrån ner. Församlingar och kyrkor kan även kallas föreställda gemenskaper.⁴⁸

Unga vuxnas förhållande till kyrkan som institution innebär flera olika aspekter. Den modell för religiositet som finns i kyrkan känns enligt Noren Oy:s undersökning främmande för unga vuxna, särskilt på grund av tre olika orsaker. För det första når kyrkans teologiska vokabulär inte de unga vuxna. De termer som kyrkan använder för att uttrycka religiositet känns distansnerande. För det andra upplever unga vuxna att kyrkan kräver en viss modell för andlighet och att deras egna erfarenheter inte passar ihop med den modellen. Den tredje orsaken är att kyrkan inte möjliggör ett formande av en egen livsåskådning utan styr eller leder till en viss livsåskådning.⁴⁹

Kyrkan representerar inte autenticitet för unga vuxna då de upplever att man ska tro som kyrkan lär ut. Det skapar ett misstänksamt förhållningssätt till kyrkan.⁵⁰ Det att kyrkan upplevs främmande syns också i det att det traditionella gudstjänstlivet distanserar unga vuxna från kyrkan.⁵¹ Ruth Perrin skriver om unga vuxna som har distanserat sig från kyrkan. Hon beskriver lämnandet av kyrkan genom några av sin informanternas erfarenheter. Den är en lång process med en gradvis distansering från gemenskapen medan deras tro försvagades.⁵²

Unga vuxnas inställning till kyrkan är enligt Noren Oy:s undersökning mångdimensionell. Kyrkan ses både som en bra sak i samhället för att den är en välgörare som representerar finländska traditioner och har och bevarar historia. Den ses även som ett skyddsnät i livskriser och i att komma till tro. Kyrkoinstitutionen kan ses som gammalmodig i och med diskussioner om jämställdhet, särskilt om den jämställda äktenskapslagen och kvinnoprästerskapet, som är aktuella i sociala medier. Några av Noren Oy:s informanter ser kristendomens och kyrkoinstitutionens historia med missionsarbete och kyrkans behandling av minoriteter som problematiskt och även som ett hinder att höra till kyrkan. Kyrkans gemenskap var inte någonting som undersökningens informanter särskilt saknade. Den gemenskap som kyrkan erbjuder kändes inte relevant på grund av idealen – möjligheten att forma och välja gemenskaper själv utan en struktur som kommer utifrån – som unga vuxna ofta förknippar med gemenskaper och vilka kyrkans gemenskaper inte enligt dem har. Skriftskolans eller hjälpledarverksamhetens spår är ofta inte bestående i de unga vuxnas liv även om dessa skulle ha

⁴⁸ Hannikainen 2023, 168.

⁴⁹ Noren Oy 2021, 78.

⁵⁰ Hannikainen 2022, 191.

⁵¹ Hannikainen 2023, 169.

⁵² Perrin 2020, 161.

varit en stor del av livet då de var aktuella. Kyrkans traditioner delar informanterna i två läger och kyrkans religiositet känns främmande.⁵³

Förhållandet med religion och kyrkan speglas också av yttre faktorer. Individualisering, som kommer fram som en viktig och definierande värdering och som är en påverkande faktor i unga vuxnas förhållande till institutioner som kyrkan, är inte endast ett eget val. Arbetslivet och dess höga krav socialiserar unga vuxna till en värld där de själva måste bära ansvaret. Urbanisering kan ses som en påverkande faktor i unga vuxnas liberala värdevärld, då man fridfullt ska kunna leva tillsammans med en stor mängd människor som man inte känner.⁵⁴

Jag har i detta kapitel behandlat gemenskaper ur olika synvinklar – hurdana gemenskaper unga vuxna behöver, hur de förhåller sig till de gemenskaper som kyrkan erbjuder samt hurdan betydelse gemenskaper allmänt har för kyrkan och religionen. Jag tog också upp Noren Oy:s forskningsresultat och de problem som informanterna i den ser i kyrkan och de gemenskaper som finns i den.

2.2.4 Levnadsloppsram

I detta kapitel skriver jag om vad som enligt mig faller in under levnadsloppsramen i unga vuxnas aktörskap i den litteratur som jag har läst. Denna ram syftar på de ritualer, till exempel kyrkliga förrättningar, som är anknutna till olika livsskedet. Jag behandlar händelser som enligt litteraturen kan vara aktuella i livsskedet ung vuxen – relationer, både med familj och vänner men också romantiska – samt hurdana anknytningar kyrkan och religionen kan ha till dessa olika händelser.

Perrin skriver om hur en väsentlig del av de unga vuxnas liv går ut på att utforska olika typer av relationer.⁵⁵ Förhållanden är knutna till olika händelser i livet, såsom religiösa högtider and festivaler.⁵⁶ Vänskaper är viktiga och distansering av dem kan leda till privat religionsutövande.⁵⁷ Föräldrar har en viktig roll när det gäller identitetsformandet för barn men de är viktiga även för de unga vuxna och deras identitets- och trosformande.⁵⁸ Relationer med familjen och vänner gör en stor skillnad i hur individer upplever sin tjugoårsålder, och Perrin påpekar att de även påverkar unga

⁵³ Noren Oy 2021, 69.

⁵⁴ Kiilakoski 2023, 122–125.

⁵⁵ Perrin 2020, 61.

⁵⁶ Perrin 2020, 62.

⁵⁷ Perrin 2020, 67.

⁵⁸ Perrin 2020, 73–74.

vuxnas religiösa övertygelser mycket längre och på en större skala än det kanske tidigare har förutsetts.⁵⁹

Enligt Noren Oy:s forskning kan man dela in unga vuxna i två grupper vad gäller deras förhållningssätt till kyrkliga förrättningar - dels de som respekterar dem, dels de som undrar över dem. Några av undersökningens unga vuxna såg dopet som en oproblematiserad självklarhet som hör till den finländska traditionen. Vuxnas beslut att låta döpa sina barn sågs inte som slutgiltigt utan barnen har en möjlighet att skriva ut sig från kyrkan om de senare vill. Det mera negativa förhållningssättet innebar att dopet bryter mot barnets autonomi och att barnet ska få bestämma själv. Välsignelse av äktenskapet sågs på samma sätt av några som en del av en finländsk tradition och som någonting som gör det mer speciellt och festligt att gifta sig. Det kyrkliga bröllopet väckte även kritik på grund av dess heteronormativitet, som gör att några har negativ inställning till det.⁶⁰

Perrin lyfter fram Jeffrey Jensen Arnetts argument om att en av de centrala aktiviteterna för utvecklingsfasen ung vuxen är att experimentera romantiska alternativ före man etablerar ett stabilt partnerskap. Att gifta sig kan för några unga vuxna vara aktuellt och därmed knyta unga vuxna till kyrkan genom äktenskapets välsignelse och kyrkbröllopet. Attityderna mot äktenskapet har förändrats från en ekonomisk nödvändighet, ett sätt att nå en social sammanhållning eller en förutsättning för få barn, till ett mer individualistiskt val som baseras på egna känslor.⁶¹ Makens eller makans betydelse kan vara stor även för den egna tron.⁶²

Unga vuxna lever i olika livssituationer, och det finns många som inte är gifta eller i ett förhållande. Religionen och tron kan både hjälpa med press eller vara orsaken till det. Den press som Perrins informanter beskriver orsakar teologiska frågor om till exempel varför Gud inte svarar på bönen om att få en partner, om Gud är god och älskar dem. Dessutom funderade de på varför de är uteslutna från den livsstilen som de har fått lära sig vara att föredra över andra livsstilen. Å andra sidan kan religionen och tron kan vara ett sätt att motsätta sig narrativet om singelskap som ett misslyckande.⁶³ Familjesituationen kan också vara väldigt annorlunda i detta livsskede. För några unga vuxna är barn en realitet, antingen genom föräldraskap eller till exempel genom att de är faddrar till några barn.

⁵⁹ Perrin 2020, 78.

⁶⁰ Noren Oy 2021, 77.

⁶¹ Perrin 2020, 81–83.

⁶² Perrin 2020, 92.

⁶³ Perrin 2020, 90.

Jag har i detta kapitel beskrivit hur jag har med hjälp av litteraturen konstruerat de fyra ramarna, som jag använder för att finna beröringspunkter mellan kyrkan och de unga vuxna. I det följande kapitlet ska jag redogöra för intervjuerna med unga vuxna.

3. Intervjuer

I detta kapitel kommer jag att beskriva de intervjuer som utgör mitt material för denna forskning. Alla intervjuer gjordes på finska, och intervjuerna med Aino, Toni och Julia gjordes på plats medan intervjun med Ida⁶⁴ gjordes via Teams. Informanterna fick se intervjufrågorna på förhand och förbereda sig så som de ville, men det förutsattes inte. Intervjuerna bandades in, och jag har transkriberat dem i sin helhet. Informanternas citat är översatta av mig, och det ursprungliga svaret på finska är satt i fotnoter. Jag har försökt bevara informanternas språk för att ge en mer autentisk bild av deras tankar men samtidigt översätta så att översättningen skulle också fungera på svenska. Därför kan vissa formuleringar skilja sig från de ursprungliga svaren. Meningen med att ha de ursprungliga svaren med i den formen informanterna har gett dem är att försöka hålla mig närmare det som informanten har sagt och minska risken för feltolkning.

Det fanns några skillnader mellan intervjuer på plats och intervjun via Teams. Den främsta skillnaden var att intervjun i Teams var den kortaste intervjun. Det kan förstås också bero på något annat, men distansintervjun kan ha varit en påverkande faktor. Distansintervjun verkade ändå inte påverka informantens svar. Enligt min upplevelse berättade hon om sitt förhållande till kyrkan lika utförligt som de informanter vilkas intervjuer gjordes på plats. Det kan även vara möjligt att distansen hjälpte med att berätta om personliga, djupa tankar och synpunkter. Jag strävar efter att lyfta fram ungefär lika många citat av varje informant. Informanternas betoningar gällande intervjufrågor varierade – någon kunde tala om något ämne mera än någon annan, och det syns i citaten som jag har lyft fram.

3.1. Informanternas kontext

Jag intervjuade fyra informanter. Den yngsta informanten är 25 och den äldsta 26, så de är alla ungefär i samma ålder. Informanternas kontext är på detta sätt gemensam att de alla kommer från samma stad och från samma församling i den staden. Informanternas livssituationer skiljer sig någorlunda från varandra även om de är ungefär lika gamla. Två av informanterna (Aino och Julia) studerar vid universitet, en studerar vid yrkeshögskolan (Toni) och en studerar inte utan arbetar eller är hemma med sitt barn (Ida). Två av informanterna (Ida och Julia) är gifta, en är i ett förhållande (Toni) och en är singel (Aino).

⁶⁴ Aino, Toni, Julia och Ida är inte informanternas riktiga namn. Jag har hittat på nya namn för att försäkra informanternas anonymitet.

Församlingen i vilkens ungdomsverksamhet informanterna har deltagit är en stadsförsamling och hör till en kyrklig samfällighet med totalt sex församlingar. Alla församlingar organiserar sin egen ungdomsverksamhet men det finns också samarbete till exempel i form av gemensamma läger där två församlingars unga har varit tillsammans.

3.2. Intervjuer

Informanterna beskriver vad som är viktigt för dem i livet och genom det också sina värderingar. Alla informanter nämner att andra människor, som vänner och familj, är viktiga för dem. Julia preciserar detta och säger att känslan av gemenskap alltid har varit viktig för henne även om hon ofta har känt att hon är utanför i vängrupper. Dessutom nämner Julia naturen, rättvisa, säkerhet och öppenhet som viktiga värderingar för henne. Aino nämner tanken om att ingen är mer eller mindre värdefull än någon annan är viktig för henne, och sammanfattar att det allmänt handlar om att behandla andra på ett bra sätt. Detta innebär till exempel att visa respekt mot andra religioner. För Toni är det viktigt att kunna påverka sitt och andras liv på ett positivt sätt. Han berättar att han vill sträva efter att hjälpa dem som är viktiga för honom samt att vara en bra vän, partner och människa i allmänhet, så att andra förhoppningsvis kunde ha det lite bättre på grund av att han existerar. Ida nämner att hon är familjecentrerad, och att det syns i hennes livsval. Ida är gift och har ett barn tillsammans med sin hustru. Hon berättar att de gjorde ett val att hellre vara tillsammans hemma då barnet kom i stället för att Ida skulle ha arbetat. Det betydde ett sämre ekonomiskt läge men det var i linje med hennes värderingar, och det var viktigare för henne och hennes familj att kunna vara hemma som en familj.

Dessutom ser Aino att ha mat, ett hem och något slags ändamål i livet som viktigt, och Toni beskriver livskvalitetens betydelse – att vara frisk, kunna fatta egna beslut samt behålla sitt förstånd är viktigt för honom. För Toni har de senaste åren varit förändringens tid när det gäller värderingar, och han beskriver hur han till följd av detta inte längre är så säker på vad hans värderingar egentligen är. Oberoende av denna osäkerhet känner han att han nuförtiden kan leva mera för sina egna inre värderingar än tidigare. Detta i sin tur beror på olika livserfarenheter som har format hans värderingar då han för första gången upplevde något som han definierar som svårare och tyngre.

Alla informanter hör till Evangelisk-lutherska kyrkan. Aino berättar att hon aldrig har varit speciellt aktiv i kyrkan och definierar sig själv mera som kulturkristen, som ibland har gått till julkyrkan, som barn har deltagit i församlingens läger och klubbar, och gillar att besöka kyrkor eftersom de är vackra byggnader. Toni berättar att han har fått en kristen uppfostran och att hans fritidsaktiviteter redan från

ung ålder har varit kopplade till kyrkans aktiviteter. Ida nämner också att hon har fått en kristen uppfostran, som är en betydelsefull faktor i hennes nutida tankesätt kring religion och dess betydelse. Dessutom nämner Ida att det är viktigt för henne att kunna vara ”kristen på sitt sätt” eftersom hon inte håller med om allt som sägs i Bibeln. Julia berättar att hennes uppfostran inte har varit särskilt kristen, men hennes morföräldrar har lärt henne några kvällsböner. Hon har ändå som barn ibland bett till Gud till exempel för att få hjälp i någon situation eller om hon har varit rädd om någon närstående människa. Julia har också ibland gått till julkyrkan med sin mamma.

Oberoende av varierande grad av engagemang vill alla informanter fortsätta att höra till kyrkan. Aino berättar hur hon vid ett tillfälle funderade på att skriva ut sig ur kyrkan men gjorde det inte. Även om kyrkans roll inte är så stor i hennes liv nu vill hon inte längre skriva sig ut kyrkan.

Jag besökte en webbsida där man kan lämna kyrkan, men då funderade jag på de tjänster som kyrkan eventuellt kunde erbjuda i framtiden, särskilt att jag kanske skulle kunna vara fadder. Därför lämnade jag inte kyrkan. Senare har jag inte heller orkat göra det. Om jag hade behövt fatta ett aktivt beslut som vuxen, som vissa gör genom att bli döpta som vuxna, tror jag inte att jag skulle ha gjort det. Jag hade antagligen inte velat höra till en religion tillräckligt mycket att jag skulle ha blivit döpt som vuxen. Ändå har jag inte lämnat kyrkan, eftersom den inte har så stor betydelse för mig. Jag hör alltså passivt till kyrkan. Det stör mig inte särskilt mycket, men jag kan inte säga att jag aktivt deltar i kyrkans verksamhet. Åtminstone inte för tillfället.⁶⁵

Ainos syn på religion understryker det egna valets betydelse. Religion är enligt henne något som man ska aktivt välja och tillämpa medvetet i sitt liv. Aino beskriver sig som en passiv medlem i kyrkan och vill inte lämna den, men känner inte heller sig delaktig. Hon beskriver sin syn på det egna valet på följande sätt:

För mig är religion något sådant som aktivt görs eller tänks eller tillämpas --- medvetet, åtminstone på någon nivå --- Om man säger att det finns en person som inte alls tänker på religion och en annan person som tänker mycket på religion, eller liksom tänker mycket på dess läror, och de lever på ett relativt likadant sätt, så tycker jag inte att de kan kallas lika troende, eftersom den ena gör det mer avsiktligt än den andra.⁶⁶

⁶⁵ ”Kävin jollain nettisivulla, että pitäisi erota kirkosta, mutta --- siinä kohtaa aattelin näitä palveluita, mitä kirkko voi myöhemmin tarjota, käytännössä että voisin olla kummi myöhemmin. Nii sen takia en eronnut kirkosta. Ja myöhemmin en oo jaksanu. --- Jos mun ois pitäny aktiivisesti niinku aikuisiällä tehdä niinku päätös, ku joillain --- kastetaan vasta aikuisena omasta päätöksestä, ni en ois varmaa saanu semmosta aikaan, koska en ois varmaan niin paljon halunnu kuulua uskontoon, että olisin halunnu kasteen aikuisena. Mutta en oo kyllä niin paljon saanu aikaseks, että olisin myöskään eronnu, ku ei sillä oo mulle niin suurta merkitystä, ni nyt mä vaa vähä niinku passiivisesti kuulun kirkkoon. Et ei se mua suuremmin haittaa, mutta mä emmä kyllä varsinaisesti voi sanoa osallistuvani kirkon toimintaan. Tai ainakaan tällä hetkellä mitenkään suuresti.” (Aino)

⁶⁶ ”Mulle uskonto on jotenki niinku semmosta, mitä enemmän niinku aktiivisesti tehdään tai ajatellaan tai sovelletaan

Julias syn på tron är påverkad av religionsläraren i lågstadiet och prästen i skriftskolan. Senare fick hon veta att båda hörde till de väckta.⁶⁷ För Julia har olika riktningar inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland varit något som för länge har intresserat henne. Hon poängterar att hon inte alltid håller med om allt som undervisas läromässigt men uppskattar ändå gemenskaps känslan som ofta har funnits där. Som ett exempel på detta nämner hon de förstfödda.⁶⁸ Dessutom är hon allmänt intresserad av olika sätt att förverkliga församlingsverksamhet och tro.

De kanske intresserar på ett bredare sätt som fenomen. --- När det gällde församlingarna (i före detta hemstaden), hade de liksom olika inriktningar på vissa sätt – inom de lutherska församlingarna – Så det har på något sätt intresserat mig, och allmänt hur människor tänker på annorlunda sätt om olika saker och tror på annorlunda sätt i olika frågor. Det har intresserat mig.⁶⁹

Som en förutsättning för att kunna utforska vad olika församlingar har att erbjuda, oberoende av potentiella konflikter i värderingar och syner på kristendomens läror, nämner Julia att man har en egen plats, ett andligt hem. Hon var intresserad av att besöka olika församlingar i sin hemstad där hon ändå hade den egna församlingen, men när hon flyttade förändrades denna situation. Julia beskriver varför hon var mera intresserad av att besöka olika församlingar tidigare, men har inte gjort det så mycket efter hon flyttade från hemstaden till studiestaden:

Det fanns kanske en sådan skillnad att --- jag hade min liksom hemförsamling och där hade jag mitt --- liksom hem, det var någonstans där jag kände att jag hör hemma, och där mina tankar är helt viktiga och riktiga, och jag får vara precis som jag är och ingen kommer säkert döma mig för det. Men --- eftersom jag inte har haft en sådan andlig gemenskap i (studiestaden) egentligen, och inte har haft så mycket sådana studiekompisar som skulle ha varit på något sätt andliga, så tänkte jag på något sätt att det skulle ha varit tyngre.⁷⁰

--- jollain tasolla edes tietosesti, --- et jos sanotaan et on ihminen, joka ei ajattele uskontoa ollenkaan ja et on ihminen, joka ajattelee uskontoa paljon, tai niinku ajattelee niitä oppeja paljon, ja ne elää suhteellisen samalla tavalla, ni mun mielestä niitä ei voi sanoo yhtä uskovaiks, koska se toinen tekee sen tarkotetummin ku se toinen.” (Aino)

⁶⁷ En luthersk väckelserörelse.

⁶⁸ En riktning inom den lutherska väckelserörelsen laestadianism.

⁶⁹ ”Ne ehkä kiinnostaa silleen laajemmin ilmiöinä. --- ku (entisessä kotikaupungissa) oli niinku eri seurakunnilla vähän sillee, erilaiset suuntautumiset tietyllä tavoilla – luterilaisilla seurakunnilla – ni sit tavallaan se on kiinnostanu, ja sit ylipäätään se niinkun miten ihmiset ajattelee eri asioista eri tavalla ja uskoo eri tavalla eri asioihin. Ni se on kiinnostanu.” (Julia)

⁷⁰ ”Siin oli ehkä sellanen ero että --- mul oli se niinku kotiseurakunta ja siel mul oli se --- niinku koti, et oli se joku paikka mihin tuntu et mä kuulun, ja missä minun ajatukseni ovat ihan tärkeitä ja oikeita ja mä saan olla just sellanen ku mä oon ja kukaan ei varmasti tuu tuomitsemaan mua siitä, mut --- (opiskelukaupungissa) mulla ei oo ollu sellasta hengellistä yhteyttä oikeestaan. Eikä mul oo ollu ihan hirveesti vaik semmosia opiskelukavereita, ketkä ois ollu mitenkään hengellisiä, ni sit mä jotenki ajattelin et se ois ollu sit niinku tavallaa raskaampaa.” (Julia)

Toni, Ida och Julia säger att frågor om vad som kommer att hända efter döden är på något sätt en del av deras religiositet. Aino tänker i stället inte att det finns någonting efter döden, och frågan är inte relevant för hennes syn på religion eller förhållande till kyrkan. Toni beskriver en händelse, hans farmors död, som fick honom att tänka att allt kanske inte är självklart över då man dör. Ida nämner att hon vill tänka att det kan då man själv dör ändå finnas en möjlighet att möta de som har gått bort före en. Som ett exempel på detta berättar hon om ett missfall där hon kunde finna tröst i tanken att en liten början av en människa finns ”där någonstans”. Julia berättar att hon har deltagit i församlingens diskussionskvällar där man talar om döden ur olika aspekter, och säger att det har gett henne verktyg att behandla saken själv och även möta andra för vilka ämnet kan vara aktuellt.

Informanterna betonar både uppväxtmiljöns och andra människors betydelse för deras förhållande till kyrkan, religion och tron. De uppfattningar som informanterna har om andra som går till kyrkan påverkar också deras egen syn. Detta syns hos några informanter särskilt när de var yngre, men påverkar även senare under livsskedet ung vuxen. Både Aino, Toni och Julia beskriver skriftskolan som en på något sätt betydelsefull tid för att formulera sin syn på kyrkan och religion. Aino berättar att hon deltog i skriftskolan och skriftskolläger för att alla andra också gjorde det, men att hon inte såg sitt deltagande i skriftskolan som religionsutövning. Hon beskriver sin dåvarande syn på religion på följande sätt:

Många betraktade inte skriftskolan som en riktig religion eller riktig religionsutövning. --- I mitt huvud var allt som hörde till ungdomsarbete och ungdomar tydligt separerat från den riktiga religionen som vuxna ägnar sig åt: att man går till kyrkan och är lydiga Guds medborgare och något liknande.⁷¹

Aino funderar på sitt förhållande till kyrkan och religionen också genom sitt förhållande till andra religioner. Hon beskriver hur hon hade en negativ och nedsättande syn på religion, speciellt på kristendom. Enligt denna syn var Gud ”en sur gubbe på molnkanten som vill människan illa och skickar alla till helvetet”⁷², och religionernas syfte var att begränsa människors liv och göra det miserabelt. Synen förändrades i någon mån efter att Aino upplevde motstridigheter i sin syn å ena sidan på sin egen religion, det vill säga kristendom, och å andra sidan på andra religioner som islam eller judendom. Hon upplevde att det inte är rätt att förnedra dem som representerar andra religioner, och såg därför senare sin kritik mot kristendomen som arrogans. Även om hon beskriver sitt

⁷¹ ”Tosi moni ei ajatellu rippikoulua oikeena uskontona tai oikeena uskon harjoituksena tai --- mun päässä oli nii selkeesti erillää kaikki tämmönen nuorisotyöhön ja nuorisoon liittyvä, ja sit semmonen oikee uskonto mitä aikuiset harrastaa, semmonen että käydään kirkossa ja --- ollaan kuuliaisii jumalan kansalaisia ja jotain tämmöstä.” (Aino)

⁷² ”Jumala on kärttynen ukko pilven reunalla, joka tahtoo ihmisille vaan pahaa ja sitten helvettiin pistää kaikki.” (Aino)

förhållande till kyrkan och religion mera som passivt än aktivt, ser hon kristendomen på något sätt som någonting eget. Hon motiverar sin tidigare nedsättande syn på religionen med att

majoritetsreligionen är ens egen religion, och eftersom det är majoritetsreligion har det varit mer ok att skämta om den och förlöjliga den, eftersom den ändå på något sätt har varit något eget. Även om det inte har känts som att jag är en konfessionell kristen, har det känts som att det är tillåtet eftersom jag är en döpt kristen och så.⁷³

För Ida syns andra människors påverkan i hennes förhållande till och syn på kyrkan särskilt i hennes val av vad hon deltar och inte deltar i. Hon beskriver varför familjehögmässor och evenemang känns lättillgängligare för henne och hennes familj än någon annan verksamhet som deras församling ordnar.

Jag skulle själv kunna gå (i högmässor på söndagsmorgnar), men förstås när man har ett barn --- lockar det mer att det är särskilt ordnat för barnfamiljer. Att jag inte behöver tänka på vem som störs av att mitt barn skriker mitt under predikan eller börjar dansa när musiken börjar spela. Det alltså lockar mer att gå till ett tillfälle som man vet att är lite mer avslappnad.⁷⁴

I intervjun med Ida kommer det inte tydligt fram om detta att någon störs av hennes barns beteende är något som har hänt, eller om det är något som hon är rädd för att skulle hända. Det har ändå varit en påverkande faktor då hon har funderat på vilken verksamhet hon helst skulle delta i med hela sin familj.

Tonis erfarenhet av skriftskolan var att den fick honom att komma tillbaka till den verksamhet som hade varit en stor del av ens liv när han var barn men som sedan senare under lågstadiet glömdes bort. För honom och hans personliga religionsynsutveckling var det viktigt att skriftskolan var en delad och gemensam erfarenhet med andra i samma ålder. Det var mera accepterat att vara med i församlingens verksamhet då en stor del av de andra också var med. Tidigare upplevde han att det var mer pinsamt att vara med i församlingens verksamhet eftersom så många av de andra inte var det. Toni beskriver skriftskolans inverkan på hans syn på religiositet på följande sätt:

⁷³ ”Valtauskonto on oma uskonto ja koska se on valtauskonto, ni on ollu enemmän okei jotenki tehdä vitsiä siitä ja pilkata sitä, ku se on kuitenkin jossai määrin ollu jotain omaa, vaikka se ei niinku välttämättä ookkaa tuntunu siltä, että oon niinku vannoutunu kristitty. Mutku on tuntunu et on lupa siltä ku on kastettu kristitty ja näin.” (Aino)

⁷⁴ ”Kyl mä ite voisin käydä, mutta sitte tietysti lapsen kanssa ni se, että se on eritoten järjestetty perheille, --- houkuttelee enemmän, et mun ei tarvi miettiä että ketä häiritsee että mun lapsi kiljuu kesken saarnan tai lähtee tanssimaan ku alkaa musiikki soimaan. Ni tota houkuttelee enemmän sit lähtee semmoseen, minkä tietää et on vähän rennompi tilaisuus.” (Ida)

Jag har varit ett barn då när det bland barnen har varit en allmän åsikt att religion är löjligt och kyrkan är löjlig och --- ”går du till bibelgrupper eller i någon verksamhet för barn i skolåldern”, och det har varit lite en pinsam och lite skamfull sak att vara involverad i. Man kom ändå över det då, att det inte nödvändigtvis ens var mina egna åsikter då utan det kunde också vara --- delvis det där gruppsycket, som man har kunnat släppa --- på skriftskoltiden, eftersom alla andra också kom dit.⁷⁵

Julia beskriver sin syn på både Gud och sig själv som mycket sträng före och även under skriftskolan. Skriftskolan var viktigt även för henne i och med att den förändrade hennes stränga syn på Gud och henne själv på något sätt.

Då jag var på konfirmationsläger hade jag på något sätt en ganska sträng inställning till mig själv. --- Jo, Gud älskar, men det var ändå så att jag borde göra allt rätt, jag får inte göra misstag, och jag får inte tänka illa om någon person. Men det mildrades sedan, denna stränghet gentemot mig själv, något efter konfirmationslägret.⁷⁶

Efter skriftskolan förändrades relationen till tron nästan till det motsatta av vad den tidigare hade varit. Julia beskriver sitt förhållningssätt till kyrkan och tron efter skriftskolan så här:

Och då när jag var hjälpledare, var det kanske sådär, som om min tro var något slags världsomfamnande, sådant --- så att det på något sätt känns som om jag i efterhand levde lite i en slags kärleksbubbla.⁷⁷

Förhållandet till kyrkan och religion innebär också ett förhållande till den verksamhet som kyrkan ordnar. När informanterna talar om kyrkan, menar de inte endast kyrkobyggnaden utan också andra utrymmen som kyrkan har. Även dessa utrymmen har en roll i unga vuxnas förhållande till kyrkan. För Aino förstärker dessa utrymmen, och den verksamhet som sker i dem, några spänningar gällande henne själv och hennes trosuppfattningar. Spänningarna handlar å ena sidan om Ainos förhållningssätt till religionen och kyrkan och å andra sidan den övriga församlingen och vad hon

⁷⁵ ”Mä oon ollu lapsi semmosena aikana kun --- lasten keskuudessa on oltu että joku niinkun uskonto on typerää ja kirkko on typerää ja --- ”käytkö sä jossakin raamiksissa tai jossain varhaisnuorisotoiminnassa” ja se on ollu vähän semmonen niinkun nolo ja pikkusen häpeällinen asia olla inessä, ja --- siitä asiasta pääs ehkä vähän kans ylitte että se ei oo ollu välttämättä edes niin kauheen pelkästään omia mielipiteitä sillon, vaan se on voinu olla myös osittain --- ihan vaan sitä ryhmäpainetta, mistä on sit --- päässy helpommin irti --- ripariaikana kun sinne tuli kaikki muutkin.” (Toni)

⁷⁶ ”Sillon vielä ku mä kävin riparia, ni mul oli jotenki sillee aika ankara suhtautuminen itseäni. --- Että joo, Jumala rakastaa, mut oli kuitenkin sillee et mun pitäis kuitenkin tehdä kaikki asiat oikein ja mä kuitenkin en sais mokailla ja mä kuitenkin en sais ajatella pahaa jostain ihmisestä, mutta se sitten lieventyi, tämä ankaruus itseä kohtaan, jonkun verran riparin jälkeen.” (Julia)

⁷⁷ ”Et sillon isosaikoina se oli ehkä semmonen niinku, mun usko oli semmosta niinku maailmaa syleilevää, sellasta --- et tavallaa tuntuu että tälle jälkikätee että eli vähän jossai sellasessa rakkauspölyssä” (Julia)

antar att de tänker. Upplevelsen av sådana spänningar påverkar deltagandet i kyrkans verksamhet, som Aino beskriver nedan.

Det känns kanske som ett mentalt krav för mig själv, att om man går dit till ett utrymme, så ska man gå medveten om att det är församlingens utrymme, och man måste gå till utrymmet medveten om att det finns människor där som tror på Gud. --- Det känns på något sätt lite svårt att gå dit, eftersom det finns en liten spänning där på något sätt. Men jag antar inte att de förväntar sig att jag är på något sätt supertroende om jag går dit, det är kanske mera något som jag själv upplever, än att jag skulle vara rädd för deras attityder eller något.⁷⁸

Ida nämner inte skriftskolan under intervjun, men hon hänvisar till att hon har varit med i ungdomsverksamheten och hjälpledarverksamheten. Hon fokuserar mera på den nutida situationen och funderar också på sitt förhållningssätt till kyrkan och tron genom den situation hon befinner sig i nu.

För 10 år sedan var jag med i församlingens hjälpledarverksamhet och annat, och då var (tron) närvarande genom det, och det har särskilt varit självreflektion och funderande. Här emellan har det ibland kommit mera till ytan och sedan har det hamnat i bakgrunden igen, och nu har det återigen kommit upp särskilt genom att jag har en familj och har gift mig. Sedan har jag deltagit i församlingens klubbar och evenemang med mitt eget barn och --- nu handlar det mera om --- att jag vill respektera alla traditioner och göra dem synliga för mitt eget barn.⁷⁹

För Ida var det viktigt att gifta sig kyrkligt och döpa sitt barn även om det inte var så viktig för hennes hustru. Allmänna attityder mot sexuella minoriteter i kyrkan påverkar ändå hennes och hennes familjs vardag.

Men visst, till exempel då --- när vi funderade på doppräst och vigselpräst, då ringde vi inte direkt för att fråga, utan det finns en webbplats där det samlas vigselplatser och festlokaler för regnbågspår, samt präster som viger regnbågspår. Så vi frågade via den

⁷⁸ ”Se tuntuu ehkä pieneltä semmoselta henkiseltä vaatimukselta itselle, että jos sinne tilaan menee, ni sinne pitää mennä tietosena siitä, että se on seurakunnan tila. Ja sinne tilaan pitää mennä tietosena siitä, että siellä on ihmisiä, jotka uskoo Jumalaan. --- Et se tuntuu jotenki vähä hankalalta mennä sinne, ku siin on semmonen pieni jännite jotenki. Mutta en mä jotenki oletta, että ne olettaa mun olevan jotenkin himouskova jos mä meen sinne, niinku et ehkä se on semmonen iteltä enemmän tuleva ku semmonen et mä pelkäisin niitten asenteita tai jotain.” (Aino)

⁷⁹ ”--- kymmenen vuotta sitten on tullu pyörittyä tuolla seuriksen isoskuvioissa ja muissa, jolloin se on ollu aika pinnassa niinku sitä kautta, ja ehkä se on sitte ollu nimenomaan sitä omaa tutkiskelua ja ajatusta. Ja sitte ehkä täs välissä ni se on ain välil käyny pinnassa enemmän ja sit se on taas jääny taka-alalle, ja sit nyt se on sit noussu uudelleen just sen myötä ku on perhe ja menny naimisiin. Ja sitten oman lapsen kanssa käyny tuolla seurakunnan kerhoissa ja kirkkotapahtumissa ja --- se on sitte nyt enemmän semmosta --- et halua kunnioittaa kaikkia perinteitä ja tuoda niitä näkyväks omalle lapselle.” (Ida)

vägen i stället. Om man inte hade känt till den möjligheten, att hitta en präst på ett säkrare och enklare sätt, så, ja... Det är naturligtvis fortfarande så att du måste fråga om de är villiga att viga oss. Så det skapar ganska mycket ojämlikhet bland människor.⁸⁰

Aino nämner att även om hon ibland deltar i någon verksamhet, tänker hon allmänt inte på kyrkan särskilt ofta och behöver inte dess tjänster. Hon nämner att de som är kulturkristna, annars osäkra eller till och med har en negativ inställning till kyrkan, skulle kanske gärna gå till något evenemang till exempel om de är ensamma men det kan vara ett förhinder att gå om man är rädd att någon försöker omvända en.⁸¹ Julia säger att hon förhåller sig positivt till kyrkan och tron, och det syns i hennes vardag till exempel genom konkreta föremål som Frälsarkransen.⁸² Dessutom deltar hon ibland i gudstjänster samt i kvällar för unga vuxna som en församling ordnar.

Toni beskriver hur hans tro syns i hans vardag:

En tanke som enligt min uppfattning hör till den lutherska tankevärlden, är att det helt normala --- världsliga livet, innehållande till exempel arbetande på ett sådant sätt att man strävar efter att göra sitt arbete ordentligt och med en tanke att det liksom främjar det gemensamma goda, utgör en del av det gudstjänstsarbete som människan som en individ utövar.⁸³

Att delta i kyrkans verksamhet kan vara ett sätt att praktisera sin tro i vardagen. Informanterna beskriver hur och varför de deltar eller inte deltar i kyrkans verksamhet. Alla informanter deltar i någon mån i kyrkans verksamhet, fast deltagandeaktiviteten varierar. Aino, Toni och Julia nämner att de ibland deltar i gudstjänster och Ida berättar att hon deltar särskilt i församlingens familjehögmässor och i olika evenemang som är riktade till barnfamiljer.

⁸⁰ ”Mut kyl esimerkiks sillon --- mietittii kastepappia ja vihkipappia, ni ei lähetty soittlemaan suoraan kyselemään, vaan netistä löytyy semmonen sivusto, mihin on kerätty vihkipaikkoja ja juhlapaikkoja sateenkaaripareille, sekä sit semmosia pappeja jotka vihkii sateenkaaripareja. Ni lähettii enemmän sitä kautta sit kyselemää. Et jos ei ois ollu tietonen siitä mahdollisuudesta, et löytää toista kautta varmemmin ja helpommin, nii tota, se on tietysti vielä se et sä joudut kysymään, että suostutsä vihkii meitä. Nii kylhän se eriarvoistaa aika paljon ihmisiä.” (Ida)

⁸¹ ”Sinne ei välttämättä sinne tapahtumaan mee jotenki semmoset ihmiset, jotka on jotenki vaakalaudalla, tai et ne on jotenki just semmosia tapauskovia tai semmosia, melkein negatiivisesti uskontoihin suhtautuvia. Et nehän vois mielellään mennä pelaamaan muiden ihmisten kanssa, jos ne on vaikka yksinäisiä, mut niinku et sit ei välttämät mee, jos pelkää sitä et siel vaik pyritää käännättämää.” (Aino)

⁸² Ett armband med 18 pärlor som alla har en egen betydelse. Frälsarkransen används som hjälpmedel i bön och den är skapad av biskop Martin Lönnebo.

⁸³ ”Luterilaiseen ajatusmaailmaan ehkä ainakin omasta mielestäni kuuluva ajatus siitä, että se ihan normaali ---maallinen elämä, pitäen sisällään esimerkiks työn tekemisen silleen että pyrkii tekemään oman työnsä kunnolla ja sillä ajatuksella että se niinkun edistää yhteistä hyvää, niin on sekin osa semmosta jumalanpalvelustyötä mitä ihminen yksilönä harjoittaa.” (Toni)

Aino berättar att hon kan gärna gå till kyrkan och ”lyssna på mässan” på grund av fridfull stämning och bra musik. Dessutom lägger hon vikt vid själva byggnadens utseende och påpekar att hon mycket hellre går in i en gammal stenkyrka än i någon mer modern kyrka. Aino berättar att kyrkan är en fridfull plats för att man vet att ingen kommer dit för att tala i telefon eller annars störa. Det finns alltså en tillit att om man går dit för att lugna sig, får man också göra det. Julia beskriver hur andra aktiviteter i livet ibland förhindrar deltagandet i kyrkans verksamhet, särskilt på veckosluten, men att under vissa perioder deltar hon mer aktivt. Julias deltagande är mer aktivt särskilt under jul- och påsktiden då det finns flera tillfällen vid varierande tidpunkter.

Ida funderar hurdan hennes relation till kyrkan var efter tiden i ungdomsverksamheten men före familjebildandet. Att få ett barn har förändrat hennes deltagande och hon beskriver hur hon mellan dessa två livsskeden inte deltog så aktivt.

jag har kanske inte varit så aktivt med i församlingens verksamhet då, jag har ibland deltagit men det har varit mera icke-aktivt, så att ibland tar jag mig tid för mig själv och lyssnar på gospel, men det har inte varit så --- aktivt deltagande.⁸⁴

Toni nämner att gudstjänster känns i detta livsskede som den mest tillgängliga verksamhetsform som kyrkan erbjuder. Toni funderar vidare på sitt livsskede och dess påverkan på deltagandet. Han beskriver livsskedet ung vuxen som en tid fylld av förändringar, och det har enligt honom en direkt påverkan i hur delaktig man kan känna sig i kyrkan och dess verksamhet.

Jag tycker att verksamheten, och att bygga sitt liv i församlingen och kyrkans verksamhet, skulle vara ett mer tillgängligt och lockande alternativ för en person när den har trygghet, vetskap och förtroende för att det som byggs där och hur mycket man ger av sig själv --- skulle då vara en bestående sak, inte något som försvinner under en förutbestämd och specifik tidsperiod om man inte har uppfyllt vissa mål.⁸⁵

Det nuvarande livsskedet som ung vuxen och deltagandemöjligheter i kyrkan under detta skede betraktas av informanterna som begränsade. Både Aino och Toni beskriver sina roller som

⁸⁴ ”Ehkä ei oo sillo tavallaa nii aktiivisesti ollu kirkon toiminnas mukana, et sillon tällön käyny joo mut se on ollu semmost hiljasempaa, aika semmost et hetkittäin ottaa sen oman ajan ja kuuntelee gospelia, mutta ei niin --- aktiivista toimintaa.” (Ida)

⁸⁵ ”Mun mielestä --- toiminta ja elämän rakentaminen sinne seurakuntaan ja siihen kirkon toimintaan olisi lähestyttävämpää ja semmonen houkuttelevampi vaihtoehto ihmiselle sillon jos sillä on turva, tieto ja luottamus siihen että se mitä se sinne rakentaa ja miten paljon se itsestään sinne antaa --- on sitten semmonen asia mikä olis pysyvä eikä semmonen asia mikä niinkun lähtee jollain säädetyllä ja tietyllä ajanjaksolla pois jos et ole tätä ja tätä tiettyä maalia ehtinyt siinä vaiheessa täyttämään.” (Toni)

medlemmar i kyrkan under detta livsskede som passiva. Toni hänvisar vid flera tillfällen till hur han tänker att situationen kommer att förändras i framtiden.

Själv --- väntar jag på att någon gång i framtiden, genom familjeaktiviteter, kunna återvända --- lite som en fullständig medlem av kyrkan. Och om verksamheten tänker jag att --- det finns verkligen mycket av den, det har varit ganska bra information om vad som finns. --- Det är verkligen inget annat som stör mig speciellt, förutom att det känns som att det i denna livssituation inte finns någon sådan aktivitet som stärker församlingsidentiteten, som inte kräver att man har en familj --- och det handlar inte ens om att jag inte skulle vilja ha en familj någon gång i framtiden, det är bara inte möjligt för tillfället kanske på grund av min livssituation.⁸⁶

Han beskriver sin erfarenhet om den nuvarande situationen och hur kyrkan enligt honom förhåller sig till en medlem som han, en ung vuxen som inte ännu har en familj utan studerar och är i början av sin karriär.

Jag är nu i ett livsskede där kyrkan inte riktigt --- vet vad den borde erbjuda för församlingsmedlemmen, eller om de (unga vuxna) överhuvudtaget behöver något. Det känns lite som att det här --- livsskedet som ung vuxen som studerar och är i början av sin karriär, --- är en församlingsmedlem, som är som en medlem värdefull för församlingen, men församlingen vet inte riktigt hur den ska använda dessa medlemmar eller hur den skulle göra dem delaktiga.⁸⁷

Julia har hittat ett relevant sammanhang för sig själv i kyrkan med tanke på hennes livsskede. Det skedde ändå inte genast utan tog några år. Hon beskriver varför det först kändes svårt att hitta passande verksamhet.

Jag fick hem en broschyr som välkomnade mig till (den nya) församlingen: här är all vår verksamhet som vi erbjuder. Det fanns några barngrupper och familjegrupper och -- du skulle antingen behöva vara under skolåldern eller tonåring för att få delta i vissa grupper, eller så skulle du behöva vara 15–18 år gammal, inte äldre. Eller så skulle jag behöva ha barn, eller vara arbetslös, invandrare eller pensionär. Jag vet inte, men alla

⁸⁶ ”Itse --- odotan sitä, että joskus sitten --- perhe toiminnan myötä pääsis takasin --- vähän niinkun täysivaltaiseksi kirkon jäseneksi. Ja siitä toiminnasta mä ajattelen että --- sitä on kyllä paljon, niistä on ollu ihan hyvin tiedotusta, --- ei mua tosiaan siinä erityisesti haittaa mikään muu kun se, että tuntuu siltä että tässä elämäntilanteessa siellä ei oo semmosta seurakuntaidentiteettiä vahvistavaa toimintaa, mikä ei vaadi sitä että on perheellinen. --- Eikä itellä oo kyse edes siitä etteikö haluaisi joskus olla perheellinen, se ei vaan vielä ole elämäntilanteen takia ehkä mahdollista.” (Toni)

⁸⁷ ”Mä olen nyt semmosessa elämänvaiheessa, missä kirkko ei oikeen --- tiedä sitä, että mitä seurakuntalaiselle siinä kohtaa pitäisi tarjota, tai että ne edes tarvitsisi mitään. --- Tuntuu vähän siltä, että se --- elämänvaihe tälleen nuorena aikuisena opiskellessa ja työuran alkupäässä, mutta ennen perheenperustamista, --- on semmonen niinkun seurakunnan jäsen, joka on jäsenenä kyllä seurakunnalle arvokas, mutta seurakunta ei oikein tiedä mihin niitä kyseisiä jäseniä käyttää, tai miten niitä vois osallistaa.” (Toni)

dessa grupper var strikt namngivna som till exempel de arbetslösas tekvällar eller pensionärernas stickcirkel. Så kanske hade jag kunnat vara intresserad av tekvällarna, eller stickcirkeln hade kanske varit något för mig, men --- eftersom målgrupperna var strikt begränsade och ingen av målgrupperna var för studerande eller unga vuxna, då kändes det som att de kanske inte vill ha mig här.⁸⁸

Informanterna beskriver sina behov och önskemål av kyrkan. Behovet av att få information om det som händer i kyrkan kom fram i både Ainos och Tonis intervju. Toni föreslår att församlingen skulle ordna någon slags kväll för nya församlingsmedlemmar, dit man kunde gå när man har flyttat till något av församlingens områden, och genom den träffa människor med vilka man skulle börja både delta och själv organisera verksamhet. Han nämner att det att man själv kunde organisera verksamhet var en stor faktor i varför kyrkans verksamhet kändes meningsfullt under och efter skriftskolan. Toni berättar vad som enligt honom gjorde ungdomsverksamheten så betydelsefullt, och tillägger att han fortfarande skulle önska och behöva sådant.

Verksamheten liksom 'limmade ihop gruppen', och då var det lättare att organisera andra aktiviteter --- på fritiden med samma grupp, vilket gjorde det till en grupp. Vi blev en grupp. Det fanns --- fritidsaktiviteter, brädspelskvällar och sådant som organiserades av församlingsmedlemmar. Initiativet för det kom från människor då de hade en grupp där de kände att de är en del av gruppen och hade önskan och viljan samt en trygg möjlighet att själv delta i verksamhetens organisering. På grund av det var ansvaret för verksamhetens organisering inte längre helt församlingens utan församlingsmedlemmarnas grupp började sedan själv organisera verksamheten för sig själv. Det blev liksom en grupp.⁸⁹

Julia tänker på ett motsatt sätt om verksamheten och dess organisering. Hon vill inte vara den som organiserar utan det är viktigt för henne att kunna vara en deltagare som får bara ta emot det som någon annan har planerat och organiserat. Hon beskriver det så här:

⁸⁸ ”Mä sain kotiin sellasen esitteen, että tervetuloa (uuteen) seurakuntaan, tässä meidän kaikki toiminta mitä me tarjotaan. Siellä oli jotain lastenkerhoa ja perhekerhoa ja --- et ois pitäny olla niinku alle kouluikänen lapsi, tai varhaisnuori, et ois päässy joihinki kerhoihin, tai sit ois pitäny olla 15–18-vuotias, ei yli, tai mulla ois pitäny olla lapsia, tai mun ois pitäny olla työtön tai maahanmuuttaja tai eläkeläinen. Emmätiiä, mut ne kaikki ryhmät oli nimetty niinku sillee tiukasti, vaikka työttömien teeillat tai eläkeläisten neulepiiri. Et mua ehkä ois voinu kiinnostaa teeillat, tai mua ois voinu kiinnostaa neulepuikkopiiri, mut --- ku siinä oli tiukasti rajattu se kohderyhmä ja mikään kohderyhmistä ei ollu opiskelijat tai nuoret aikuiset, ni sitte oli vähä sillee että ei minua varmaan sitten tänne haluta.” (Julia)

⁸⁹ ”--- toiminta liimasi sen porukan kasaan, jolloin oli sit helpompi järjestää muuta tekemistä --- vapaa-ajalla samalla porukalla, jolloin siitä tuli --- ryhmä. Ryhmäydyttiin paremmin. Et oli sit --- tämmöstä vapaa-ajan toimintaa, lautapeli-iltoja sun muuta mitä sit järjestettiin --- seurakuntalaisten kesken. --- Alote semmosiin hommiin tuli ihmisistä sillon kun oli semmonen ryhmä, missä ne koki olevansa osa sitä porukkaa ja oli --- halu ja tahto ja turvallinen mahdollisuus siihen että pääsi sitten itse osallistumaan --- toiminnan järjestämiseen, jolloin se toiminnan järjestämisen vastuu ei enää täysin --- jäänyt sille seurakunnalle vaan se --- seurakuntalaisten ryhmä --- rupesi sitten --- järjestämään --- itse itselleen sen toiminnan. Siitä tuli semmonen niinkun porukka.” (Toni)

Jag deltar mest i sådana aktiviteter där jag själv är på så kallat mottagande håll, det vill säga där jag inte behöver ordna något för mig själv eller för någon annan. Jag gör det så mycket på andra ställen --- jag har så mycket ansvar och arrangemangsansvar och planeringsansvar till exempel inom scouterna, så då vill jag ha något dit jag bara kan gå och vara bara jag och göra det för mig själv, och inte alltid vara ansvarig för allting överallt. Men --- jag tror att om jag inte hade så mycket ansvarsuppgifter, då skulle jag säkert kunna göra några frivilliga insatser.⁹⁰

Toni beskriver sina behov av kyrkan och kyrkans verksamhet samt funderar varför han inte vid alla tillfällen ser åldersbegränsningar i församlingens verksamhet eller verksamhet organiserat för en specifik åldersgrupp som nyttiga.

Även om man skulle vara i samma livssituation men vid 40 års ålder, så skulle behoven vara likadana. Behovet av det sociala livet, behovet av identitet, behovet av att kunna leva den egna identiteten också genom kyrkan – de försvinner inte med åldern, även om man inte skulle bilda familj.⁹¹

Även om Toni och Julia tänker på olika sätt om verksamhetens organisering, uttrycker de båda en liknande vilja att sudda ut åldersgränser. Som ett alternativ till detta presenterar Julia också att man skulle kunna skapa en egen kategori för de unga vuxna. Den församling i vars verksamhet Julia nu deltar försöker organisera verksamhet över åldersgränser, och det är en orsak till att Julia trivs i den församlingens verksamhet. Det är någonting som hon önskar av kyrkan också allmänt.

Antingen så att utöver kategorin för pensionärer och familjernas familjecafékategori, skulle det finnas en kategori för unga vuxna eller så att dessa kategorier på något sätt skulle brytas ner så att alla skulle vara mer välkomna till allt på något sätt.⁹²

Toni önskar att det skulle finnas mer möjligheter att samlas och tillbringa tid tillsammans utan att fokusera på något sakinnehåll. Han hänvisar till exempel till föreläsningar eller diskussionskvällar

⁹⁰ ”Osallistun lähinnä sellaiseen toimintaan, jossa olen itse ns. saamapuolella, eli missä minun ei tarvitse itse itselleni järjestää eikä kenellekään toiselle mitään, mä teen sitä niin paljon niinku muualla. --- Mä oon niin paljon vastuussa ja järjestämisvastuussa ja suunnitteluvastuussa esim partiossa, ni sit mä haluun et mul on joku semmonen mihin mä voin vaan mennä ja olla niinkun vaan minä ja tehdä sitä niinkun minulle, eikä silleen olla niinkun aina kaikkialla vastuussa kaikesta. Mut --- kyl mä aattelen et jos mulla ei ois niinku vastuutehtäviä noin paljon, ni kyl mä sit voisin tehdä vaikka jotain vapaaehtoisjuttuja.” (Julia)

⁹¹ ”Vaikka niinkun olis samassa elämäntilanteessa mutta nelkytvuotias, niin ne tarpeet olis mulla täysin samanlaiset. Se -- tarve siihen sosiaaliseen elämään, tarve siihen identiteettiin, tarve voida elää sitä omaa identiteettiä myös siellä kirkon kautta, niin ei sikäli poistu iän myötä, vaikkei perhettä perustaiskaan.” (Toni)

⁹² ”Joko niin, että sen lisäksi että on se eläkeläisten lokero ja sit se perheiden perhekahvilalokero, et ois joko nuoret aikuiset -lokero, tai niin että niitä lokeroita jotenkin purettais, että kaikki olis tavallaan tervetulleempia kaikkeen.” (Julia)

kring något specifikt ämne som en aktivitet som lyckas med att samla människor men som ändå inte är sådan verksamhet som han skulle önska.

Tanken i bakgrunden verkar vara sådan att man fokuserar på sakinnehållet, till exempel på att diskutera något --- och sådant som vanligt umgänge och fritid blir då mindre. Det är sådant där man skulle kunna lära känna människor och bygga något, mer av något personligt viktigt också på andra sätt, genom sociala relationer och inte bara i förhållande till någon sak.⁹³

Informanterna berättar om de tankar som väcks hos dem om människor med olika åsikter och värderingar. Aino beskriver den sociala sidan, som redan vid skriftskoltiden betydde mycket för henne och fick henne att överhuvudtaget gå till skriftskolan och hjälpledarutbildning. Behovet av likhet och att träffa likasinnade människor får en stor roll också då när hon beskriver sitt potentiella deltagande i kyrkans verksamhet. Hon förhåller sig skeptisk till potentiella meningsskiljaktigheter och tvivlar på att verksamheten skulle vara nyttigt för en om det finns människor med för olika åsikter.

Sådana som den där brädspelskvällen, sådana där låg tröskel-evenemang, som samlar människor kring något, det behöver nödvändigtvis inte vara religion, utan det kan vara en hobby eller någon aktivitet. Man skulle få dit på något sätt liknande människor, så att det skulle vara till någon nytta. Man får inte riktigt någonting ut av det om det finns folk där som tänker på olika sätt om saker.⁹⁴

Julia poängterar att hon är intresserad av människors olika tankesätt, åtminstone om intresset är ömsesidigt. Trots sin positiva inställning till annorlunda tankesätt ser hon potentiella risker som skulle kunna påverka hennes deltagande i församlingens verksamhet.

Om jag vet att en person tänker på tron på ett väldigt annorlunda sätt än jag, men --- den är annars öppen, och --- om hen inte försöker på ett något sätt att omvända mig till sin övertygelse, utan snarare kan berätta om sina egna tankar och även är intresserad av mina tankar, då tycker jag att det är väldigt trevligt. Men jag skulle inte orka gå till en plats där någon hela tiden tycker att homosexualitet är synd och... --- Det kan finnas

⁹³ ”Ajatus tuntuu taustalla olevan semmonen, että keskitytään siihen asiasältöön, vaikka keskustelemaan jostain --- ja semmosta niinkun perushengailua ja vapaa-aikaa on sitten vähemmän. Semmosta missä niinkun vois tutustua ihmisiin ja rakentaa siitä semmosta, enemmän itselle tärkeää asiaa myös muilla tavoin, niinku sosiaalisten suhteiden kautta kun pelkästään sen asian suhteen.” (Toni)

⁹⁴ ”Sen tyypiset ku se lautapeli-ilta, semmoset matalan kynnyksen --- tapahtumat, mitkä tuo jonku asian takia ihmisiä yhteen, et se ei välttämättä nyt olis se uskonto, vaan et se on joku harrastus tai joku tekeminen. --- Sinne sais --- jotenki samantyyppisiä ihmisiä, ni sit siit ois jotaki hyötyä. --- Ei siit saa oikeen mitään irti, jos siel on vähän semmosta --- eri tavoin asioista ajattelevaa porukkaa.” (Aino)

anställda som inte tycker att kvinnliga präster skulle existera, så ja, jag skulle nog inte vilja gå till en sådan plats.⁹⁵

För Ida utgör meningsskiljaktigheter inte nödvändigtvis ett hinder när det gäller deltagande även om det i vissa fall har med hennes identitet att göra. Det förutsätter ändå enligt henne att hon måste på vissa ställen låta bli att berätta vad hon tänker för att det finns en skillnad mellan henne och några andra som deltar i en viss verksamhet i församlingen. Hon beskriver sin erfarenhet om detta på följande sätt:

Ibland känner jag en slags tvetydighet, men kanske har jag bara insett att jag tror på mitt sätt och att det inte är något jag behöver betona så mycket. Jag stöder inte allt fullständigt, men jag kan ändå delta i verksamhet där den här tvetydigheten inte nödvändigtvis blir så tydlig.⁹⁶

Idas behov av kyrkan handlar om mångsidigare verksamhet samt säkerheten om att den verksamhet som hon deltar i inte kommer att försvinna. Hon lyfter fram det som hon har hört om hur resurserna delas i kyrkan och nämner att sättet på vilket de delas inte lyckas möta hennes behov av kyrkan.

Man kunde kanske bredda huvudvikten från söndagsmorgonens kyrkostund ut till lite annat, om man tänker på till exempel resursfördelning. --- Man blir av med sådana utrymmen där det ordnas klubbar och annan mer avslappnad verksamhet, men kyrkor blir kvar. Man tar bort resurser från sådan verksamhet dit det kommer --- kanske lite färre människor, men kanske en mångsidigare grupp. --- Det finns en mässä i varje stadsdels kyrka på söndagsmorgon, så att varje äldre människa som vill gå dit kan göra det. --- Kanske man kunde fundera på om man kunde balansera det lite.⁹⁷

⁹⁵ ”Jos mä tiän et ihminen ajattelee niinku vaik uskosta tosi eri tavalla ku minä, mut --- hän on muuten sellanen avoin, ja --- jos hän ei niinku sillee tollee siihen omaan vakaukseen yritä tavallaan käännyttää, vaan sillee voi kertoa omista ajatuksistaan, ja niinku on samalla niinku kiinnostunu mun ajatuksista, ni mun mielestä sellanen on silleen niinku tosi mukavaa. Mut emmä kyl niinku jaksais sellaseen paikkaan mennä, missä joku koko ajan niinku ois sillee että homous on syntiä ja --- saattaa olla työntekijöitä, joiden mielestä naispappeus ei ole oikee juttu, ni joo, emmä kyl sellasee välittäis hirveesti mennä.” (Julia)

⁹⁶ ”Välillä on semmosta ristiriidan tunnetta, mut ehkä sit on vaa todennu niin, että mä uskon omalla tavallani ja se ei oo semmonen asia mitä tarvii sit taas kauheesti tuoda esille. Et mä en ihan allekirjota kaikkee, mutta pystyn kuitenkin oleo mukana toiminnassa, missä se ei varsinaisesti sitte tuu se ristiriita niin esiin.” (Ida)

⁹⁷ ”--- Ehkä sitä pääpainoa sieltä sunnuntain aamun kirkkohetkestä vois yrittää --- laajentaa vähän muuhun, et jos miettii esimerkiks resurssien jakoa --- niin se, että hävitetään semmosia tiloja missä järjestetään kerhoja ja rennompaa ohjelmaa, mutta kirkot on ja pysyy. Vähennetään muuta aikaa semmosist toiminnoist missä käy --- ehkä vähemmän porukkaa, mut missä käy ehkä monipuolisemmin porukkaa. Että joka kaupunginosassa on sunnuntaiaamuna kirkko, että jokainen vanhempi henkilö, joka sinne haluaa päästä ni pääsee, ehkä sitä vois vähä miettii et pystyiskö sitä vähä tasapainottamaan.” (Ida)

I citaten kommer även fram hur Ida skiljer sig själv från de ”äldre människor” som vill delta i högmässan på söndagsmorgonen. Hon ser inte sig själv som en del av den gruppen och upplever att hennes behov inte blir bemötta när de äldre får gå i kyrkan varje söndag men församlingen blir av med de utrymmen där det organiseras sådan verksamhet som hon skulle vilja delta i. Dessutom lyfter Ida fram behovet av att kunna delta i regnbågsmässor, något som inte för tillfället är möjligt i hennes hemförsamling. Hon talar också om de allmänna attityderna mot sexuella minoriteter i kyrkan. Hon nämner som en önskan att man skulle vara mer transparent så att det skulle vara lättare att veta vart man är välkommen.

Om man tänker på det ur regnbågsmänniskans perspektiv, så tror jag att det för många som inte annars är bekanta med kyrkans verksamhet finns en ganska hög tröskel att prova hur man blir bemött på olika platser. Till exempel i den omröstning som gjordes i vår (församlings) kyrka så fortsätter man fortfarande med att inte arrangera regnbågsmässor. --- I (hemstaden) har jag inte heller sett så många ställen där det verkligen flaggas för att alla är välkomna, även om det finns något i samband med Pride, men kanske de som anser att det är viktigt skulle kunna göra det lite mer synligt vart man är välkommen, så att säga.⁹⁸

Julia nämner att det hon både får från kyrkan och behöver av den är att kyrkan är och ska fortsätta vara en slags motkraft mot det prestationscentrerade samhället. Hon förknippar budskapet som förstärker tanken att man räcker till som sådan man är med kyrkan och upplever den som viktig. Med andra ord lyckas kyrkan med att förstärka hennes självbild och det är något som hon också behöver.

Församlingens verksamhet har en väldigt viktig roll för mig på så sätt att någon aktivt påminner mig om att du räcker precis som du är, du behöver inte kunna göra alla dessa saker, åtminstone inte på en gång, och att du är helt bra och tillräcklig bara för att du finns.⁹⁹

⁹⁸ ”Jos ajattelee sateenkaari-ihmisen kannalta, nii veikkaan et kauheen monelle, jolle ei taas kirkon toiminta muuten oo tuttu, ni on aika iso kynnys lähtee kokeilemaa et miten missäki otetaa vastaa. Ja esimerkiks tossa meiän (seurakunnan) kirkossa tehdyssä äänestyksessä, niin edelleenkään ei aleta järjestää sateenkaarimessuja. --- Eihän (kotikaupungissaakan) esimerkiks kauheen monessa paikkaa en oo nähny et olis kauheesti liputettu sen puolesta et tänne vaa kaikki, et aina satunnaisesti priden yhteydessä on jotain joo, mut et ehkä sitä vois ainakin ne jotka kokee sen tärkeeks, ni tehä vähä näkyvämmäks et mihin ollaa tervetulleita niin sanotusti.” (Ida)

⁹⁹ ”Seurakunnan toiminnalla on niinku mulle tosi tärke rooli sillee, että joku muistuttaa mua aktiivisesti siitä, että sinä riität ihan tuollaisena, sinun ei tarvitse pystyä tekemään kaikkia näitä asioita ainakaan kerralla, ja niinku et sä olet aivan hyvä ja aivan riittävä ihan vaan pelkästään sen takia että sä olet.” (Julia)

Ett annat behov som Julia uttrycker är behovet av gemenskap. Hon beskriver hurdan gemenskap kyrkan enligt henne kan ge och vad hon behöver särskilt av kyrkans gemenskap, och hur den skiljer från de andra gemenskaper som finns i hennes liv.

Någon form av gemenskap. Sådan gemenskap som inte bara är ens egna vänner eller bekanta, nära och kära, utan något mer allmänt gemensamt. Så att man kan dela gemenskapen med främmande människor.¹⁰⁰

Toni funderar på ett exempel där han upplever att kyrkan inte lyckas med att möta de behov som han har. För honom är det viktigt att kunna uppleva att kyrkan och dess verksamhet skulle på något sätt vara en del av hans identitet. Att höra till en grupp skulle hjälpa med det. Han gör en skillnad mellan att höra till en grupp och att göra något som en grupp. Enligt honom är man inte automatiskt en del av en grupp om man gör något tillsammans med en grupp, utan det kräver något mera.

Det känns som att det finns aktiviteter för vår åldersgrupp i församlingen, men att den aktiviteten inte är sådant där man på något sätt kan integrera den som en del av ens identitet. I stället känns det lite som att det är på samma sätt en hobby som att gå till gymmet eller delta i en bokcirkel – det känns inte som något där man är en del av en grupp. Det känns som en grupp där man gör saker tillsammans.¹⁰¹

Aino har ett behov av att få information i sådana kanaler som hon själv följer. Hon nämner att hon inte är van vid att kolla på församlingens evenemangskalender och följer inte några församlingars konton på sociala medier. Som ett exempel berättar hon om ett fall då hon såg ett inlägg på Jodel¹⁰² om breddspelskvällar som är organiserade av församlingen.

Det är nyttigt på grund av att --- det inte var påträngande, eftersom det bara var ett inlägg, men den var på en sådan kanal --- där man stötte på den, även om man inte följer någon religiös kanal. För det är troligen inte särskilt starkt kopplat till religion, och då är det användbart att informera om det också i sådana kanaler där personer som jag kan

¹⁰⁰ ”Jonkunnäköstä yhteisöllisyyttä. Niinkun sellasta yhteisöllisyyttä, mikä ei oo vaan ne omat kaverit tai --- tutut, läheiset, vaan sellasta jotain niinkun yleisempää yhteisöllisyyttä. Sillee et voi olla yhteisöllinen vieraitten ihmisten kanssa.” (Julia)

¹⁰¹ ”Tuntuu et --- omalle ikäluokalle on toimintaa seurakunnassa, mut et se toiminta ei oo semmosta --- minkä kautta voi niinkun ottaa sen silleen osaksi omaa identiteettiään, vaan se on vähän samalla tavalla harrastus, kun salilla käynti tai lukupiiri. --- Se ei tunnu semmoselta asialta, missä olisi osana jotakin ryhmää. Se tuntuu ryhmältä, jolla tehdään asioita.” (Toni)

¹⁰² En app där man kan diskutera anonymt.

stöta på det, eftersom det förmodligen fanns något om det på församlingens Instagram, men inte följer jag sådant.¹⁰³

¹⁰³ ”Se on hyödyllistä sen takia, että --- se ei ollu mitään tuputtamista, kun se oli vaan yks jodlaus, mut se oli semmosella kanavalla --- missä siihen törmäs, vaikkei seuraa mitään niinkun uskonnollista asiaa. Koska eihän se, oletettavasti, ei varmaan ole mitenkään suuresti uskontoon liittyvä, ja se on silloin ihan hyödyllistä, että siitä tiedotetaan semmosissakin kanavissa missä semmoset ku minä voi siihen törmätä, koska varmaa siitä oli jossain seurakunnan Instagramissa, mutta ku en mä seuraa semmosta.” (Aino)

4. Analys

I detta kapitel analyserar jag intervjuerna med informanterna med hjälp av de fyra ramarna som jag presenterade i kapitel 2. Varje ram behandlas i ett eget underkapitel. Indelningen i fyra ramar är gjord enligt min tolkning, och den kom inte fram i själva intervjusituationen.

4.1. Analys i enlighet med den existentiella ramen

Den existentiella ramen innebär värderingar och attityder, tankar om det transcendentia samt existentiella frågor såsom meningen med livet eller vad som sker efter döden. De av mina intervjufrågor som handlar om vad som är viktigt i livet och frågan om informanternas värderingar syftade till att ge information om sådana beröringspunkter mellan kyrkan och unga vuxna som kan förstås utifrån den existentiella ramen.

Valfrihet, individualism och autenticitet kommer i denna ram fram som viktiga och definierande värderingar för unga vuxna. Valfrihet syns i individens inställning till olika gemenskaper då man vill själv välja de gemenskaper man hör till. Individualism påverkar exempelvis så att valet av att höra till en gemenskap vill göras själv. Det räcker inte att någon annan har gjort valet att tillhöra gemenskapen för en. Autenticitet syns i att man betonar den personliga tronns betydelse och äkthet. De värderingar som betonas i denna ram kommer också fram i intervjuerna med mina informanter.

Aino exempelvis ser att religionen är något som man aktivt ska välja, tro på och på något sätt tillämpa i livet. Om man inte vill göra det, då kan man enligt henne inte kalla sig själv troende. Aino nämner att hon har ett mentalt krav på sig själv när hon ens tänker att gå in i församlingens utrymme. Hon funderar på i vilken mån är det acceptabelt att förutsätta att de andra som deltar i verksamheten tror på Gud. Dessutom förutsätter hon av sig själv någon slags medvetenhet om att det är församlingens utrymme där det kan finnas troende människor. Av mina informanter är Aino den enda som inte har varit aktivt med i församlingens verksamhet efter hjälpledarutbildningen. Kanske är det så att eftersom hon inte personligen upplever kristendomen så betydelsefull, kräver hon också mer av sig själv jämfört med dem som har varit aktivt med i församlingens verksamhet under en längre period.

Individualism och valfrihet kommer i intervjuerna fram som definierande värderingar. Mina informanter vill själv välja sina gemenskaper beroende på hurdana värderingar institutionen betonar. Även de andra deltagarnas värderingar påverkar. Det kommer exempelvis fram i några citat från mina intervjuer att om man misstänker att andra medlemmar i gemenskapen tänker annorlunda om de

frågor som är viktiga för informanten själv, kan det vara en orsak att inte delta. De nämnde frågor om sexuella minoriteter och kvinnoprästerskap som exempel på sådana frågor där de vet att det finns värdekonflikter. Erfarenheten om att det finns olika åsikter i kyrkan kommer antingen från det som skrivs i nyheter eller från personliga erfarenheten från olika gemenskaper i kyrkan. Redan vetskapen att det kan finnas annorlunda åsikter i viktiga frågor kan vara en orsak att inte gå till någon församlingens verksamhet. Det i sin tur kan leda till privat andlighetsutövande.

I teorin är olika åsikter i värdefrågor inte ett problem, om det finns ett ömsesidigt intresse och respekt. Informanterna lyfter också fram önskemål om att kyrkan skulle klart ta ställning och uttrycka sin åsikt om de värderingar som är viktiga för dem. Toni påpekar att han inte har något problem med de värderingar som kyrkan enligt honom representerar, även om han vet att det finns meningsskiljaktigheter också i sådana saker som är viktiga för honom. Julia berättar att skiljande åsikter inte är ett problem i sig om man kan diskutera dem sakligt och respektera den andre. Ida berättar att hon har valt att inte tala högt om sina åsikter var som helst eftersom hon vet att det finns människor med avvikande åsikter och en möjlighet till värdekonflikt, men att det inte i sig utgör en orsak att undvika kyrkans gemenskaper eller verksamhet.

Värdefrågor påverkar ändå i någon mån unga vuxnas deltagande. Påverkan kan vara positivare ifall informanten har tidigare varit med i församlingens verksamhet där hen har upplevt att det finns respekt för olika åsikter. Om informanten i stället inte har haft mycket kontakt med församlingens verksamhet kan tröskeln kännas högre. Bristen på erfarenhet av församlingen, dess verksamhet och olika attityder som finns i den, kan skapa misstankar om att man kanske inte blir bemött på ett respekterande sätt. Ett av de behov som kom fram i de flesta intervjuer var att kyrkan skulle ta ställning och uttrycka sin åsikt. När man kräver autenticitet av sig själv vill man också ha det från kyrkans sida, för att det är lättare att vara trogen mot sina egna värderingar om man får tydligt veta vad kyrkan som institution representerar och accepterar. Då kan man spegla kyrkans värderingar mot de egna värderingarna och göra ett beslut om de egna värderingarna passar tillräckligt ihop med kyrkans värderingar.

I intervjufrågorna nämndes det inte direkt några existentiella frågor, men döden är någonting som ändå kom upp i alla intervjuer. Tre av fyra informanter, Toni, Ida och Julia, upplevde att kyrkan, tron och religionen har på något sätt hjälpt dem med existentiella frågor såsom döden. Toni och Ida berättade om personliga erfarenheter då kyrkan har varit närvarande kring frågan om död och båda berättar att de tror att det åtminstone finns en möjlighet att allt inte slutar när livet på jorden tar slut, utan att det kan finnas något även efter döden. Julia har deltagit i församlingens diskussionskvällar som har handlat om döden, och upplever att hon har fått nytta av dem. Den fjärde informanten, Aino,

funderade också på dödens och religionens förhållande men ansåg inte det vara någonting som berörde henne eller hennes liv. Aino nämnde att det finns människor som kan fatta beslut i livet enligt vad de tänker att beslutets följder kommer att vara med tanke på livet efter detta, men eftersom hon inte tänker att det finns något efter döden, gör hon inte så.

Överlag kan man konstatera att de flesta av informanterna upplever att kyrkan kan svara på deras behov när det handlar om existentiella frågor. När det gäller döden kan kyrkans budskap och undervisning vara tröstande och ge hopp. Dessutom kan kyrkan ge konkreta hjälpmedel när det gäller att möta döden. En av informanterna, Julia, nämner även hur hon ser kyrkans anställda som professionella i att möta döden och litar därför på det att hon kan få hjälp av kyrkan när det gäller den här existentiella frågan.

I den existentiella ramen lyckas kyrkan till största delen med att möta ungdomar angående existentiella frågor. Endast en informant, Aino, nämner att kyrkan inte hjälper med att hitta någon mening med livet eller inte påverkar hennes tankar kring döden. De andra informanter får däremot tröst och hopp när det gäller döden och kan även hitta beröringspunkter med sina egna och kyrkans värderingar, även om de vet att det även finns annorlunda åsikter. De annorlunda åsikterna kan förhindra deltagandet i vissa verksamheter men påverkar inte direkt informanternas förmåga att ändå känna att deras egna värderingar kan vara i linje med det som kyrkan undervisar. Det som kyrkan ändå inte lyckas med åtminstone med alla informanterna är att ta ställning i viktiga frågor som institution, och det är något som skapar osäkerhet eller fördomar. Informanterna förstår att det kan finnas individer med annorlunda åsikter men kräver på något sätt att kyrkan som institution skulle klarare ta ställning i de viktiga frågorna.

4.2. Analys i enlighet med identitetsramen

Mina intervjufrågor om informanternas förhållande till kyrkan, och om förhållandet har förändrats från hur det tidigare har varit, syftar på att få information om hurdan betydelse de beröringspunkter som ryms inom identitetsramen har för unga vuxna. Identitetsramen innebär den personliga tron, känslan att tillhöra någonting och olika sätt att använda sig av religion.

Unga vuxnas religiositetsförhållande påverkas enligt denna ram av stora förändringar i livet. Religiositetsförhållande behandlas ur både kulturella och biologiska faktorer synvinklar. Å ena sidan kan de stora förändringar som ofta sker i unga vuxnas liv leda till minskad aktivitet när det gäller deltagande i kyrkans verksamhet. Följden av detta kan vara distansering från kyrkan, vilket i sin tur

kan leda till att man skriver sig ut ur kyrkan. Å andra sidan kan religion och andligt sökande fungera som ett slags motkraft till det prestationscentrerade samhället.

De verkar vara så att de av mina informanter, som har fått en kristen uppfostran, vill antingen föra den kristna tron vidare till sina barn nu, eller ser familjelivet som en möjlighet att åter bli en mer aktiv medlem i kyrkan. Bland mina informanter är situationen alltså att om de har fått en kristen uppfostran, ser de sig själva som kristna och vill föra traditionen vidare (Toni och Ida). Aino och Julia säger att deras uppfostran inte har varit speciellt kristen. Hos Aino har det lett till att även om hon vid ett tillfälle funderade på att skriva sig ut kyrkan har hon inte gjort det utan definierar sig själv som kulturkristen som passivt hör till kyrkan, men vill inte heller lämna den. För Julia har kyrkan och församlingen ändå blivit något väldigt viktigt genom andra människor i hennes liv och deltagandet i ungdomsverksamheten efter skriftskolan.

Den antingen tillfälliga eller mer långvariga passiva medlemskapen verkar ändå inte vara ett problem för informanterna. De nämnde olika orsaker att höra till kyrkan även om medlemskapet i detta livsskede är mer passivt: för att man vet att medlemskapet och deltagandet kommer att vara mer aktiv i något annat livsskede, för att man någon dag skulle kunna använda kyrkans tjänster samt helt enkelt för att det skulle kräva ett aktivt beslut att skriva ut sig ur kyrkan men det finns ingen speciell orsak att fatta sådant beslut. Alla informanter kan alltså hitta någon anledning att höra till kyrkan – om det inte är något som är aktuellt i detta livsskede, är det något som troligen kommer att vara det i framtiden. Detta visar att informanterna aktivt har funderat på sitt förhållande till kyrkan och religionen samt på orsakerna att höra till kyrkan, och är därmed aktiva tänkare som baserar sina beslut på sina egna funderingar och inte på något som någon annan säger.

Toni uttrycker ett behov av att leva ut sin identitet genom kyrkan. Det skulle ske genom att känna sig delaktig i en grupp, vilket i sin tur skulle kräva fördjupade relationer som skulle uppstå genom en gemensam aktivitet. Han skulle ändå vilja vara med ”från början”, såsom han enligt sin beskrivning var med under tiden i ungdomsverksamheten. Den naturliga början då var skriftskolan, vilket var något gemensamt för nästan alla i åldersgruppen. En sådan ”början” finns ändå inte för de unga vuxna, men han beskriver hur en sådan skulle möjligen kunna vara en kväll för nya medlemmar.

Aino beskriver hur ungdomsverksamheten inte riktigt ur hennes synvinkel hade något att göra med ”den riktiga religionen.” Den riktiga religionen sågs av henne och hennes vänner som något allvarligt medan ungdomsverksamheten inte fokuserade på den personliga tron utan betonade andra aspekter. I stället för att betona ”det allvarliga” ses de sociala förhållandena som en central betoning i ungdomsverksamheten och den tro som den representerar. Den erbjuder också ett sätt att tillbringa

tid. De här aspekterna är inte något som Aino skulle koppla till ”de vuxnas riktiga religion.” Baserat på Ainos svar tänker jag att skillnaden mellan hennes syn på ungdomarnas religion och vuxnas religion kan vara en orsak till att deltagandet i ungdomsverksamheten inte har lett till deltagande senare i livet.

Informanterna beskriver hur andra människor i deras omgivning har påverkat deras syn på religiositet. Julia nämner några människor, såsom sin lärare och sin skriftskolpräst, som genom hennes liv har blivit viktiga med tanke på trosföreställningars formulerande. Julia nämner också att hennes stränga uppfattningar mildrades något efter skriftskolan och att det ledde till ett mer aktivt deltagande i församlingens verksamhet. Här kommer det tydligt fram att även om valen vill göras själv kan andra människor påverka stort och vara viktiga även i individens religiositetsformande.

Dessutom kan den ökade vetskapen ha en påverkan i religiositetsformandet eller mer allmänt till åsikter om kyrkan som institution eller kristendomen som en religion. Informationen om olika religioner och människor som tror på olika sätt har haft en positiv påverkan för Aino och hennes sätt att tänka om kristendom. Aino berättar nämligen hur hennes syn på kristendomen mildrades från en ganska sträng syn till en mer förstående syn efter att ha studerat mera om andra religioner än kristendom. Då hon uppfattade att det inte är acceptabelt att förlöjliga andra religioner började hon tänka att det kanske inte heller är acceptabelt att göra det med kristendomen. Bristen på ett religiöst språk kan alltså också leda till mer negativa attityder mot kyrkan allmänt, inte bara mot sig själv som kyrkans medlem.

Minskad aktivitet i kyrkans verksamhet är någonting som informanterna talar om i samband med de förändringar som har mött dem i livet. Ainos aktivitet i kyrkans verksamhet var låg genast efter att hon slutade med hjälpledarutbildningen, så förändringar som att flytta från hemstaden till en annan stad för att studera har inte haft negativ påverkan till hennes förhållande till kyrkan eller deltagande i dess verksamhet. För henne hade flytten till studieorten till och med en positiv påverkan då hon inte längre var i samma stad med sina gamla bekanta. Hon upplevde att i den nya staden var det mindre pinsamt att gå till kyrkan eftersom det inte fanns några bekanta som skulle kunna tänka att hon är ”troende.” Vidare tänker hon att det faktum att hon har blivit äldre har påverkat till att hon kan tänka att det inte är pinsamt om någon ser henne gå till en kyrka.

Toni, Ida och Julia flyttade också bort från hemstaden och det har haft en inverkan på deras deltagande. Idas aktivitet ökade igen efter att hon flyttade tillbaka till hemstaden och fick ett barn med sin hustru, men under tiden i den nya staden var aktivitet låg. En orsak till detta var att hon inte upplevde det lätt att utforska församlingens verksamhet då man inte visste någonting om hurdan den

är eller hurdana attityder finns det. Deltagandeaktivitet ökade som sagt efter att hon flyttade tillbaka till hemstaden med sin familj. Möjligheten att delta i verksamhet ägnade för familjer var en orsak men dessutom bidrog det faktum att hon kände till verksamheten och människorna samt att den allmänna stämningen och attityder kändes trygga.

Julia hittade en ny gemenskap i en svenskspråkig församling efter att i några års tid ha försökt hitta det i stadens finskspråkiga församlingar utan att lyckas med det. Hon berättar att hon på grund av det känner att hon har en gemenskap och en plats som hon tillhör. Toni upplever att han till följd av att ha flyttat hemifrån för att studera har förlorat den gemenskap och plats som han hade, och har inte lyckats med att hitta en ny gemenskap, eftersom han upplever att kyrkan inte erbjuder en passande gemenskap för honom. Å andra sidan nämner han olika verksamhetsformer som han vet att finns och förklarar att det kanske mer handlar om att det inte finns något naturligt tillfälle att komma med i verksamheten efter att ha flyttat till en annan stad.

Mina informanternas behov i denna ram handlar om att kunna bygga sin identitet i kyrkans kontext. Det upplevs vara lättare i en mer bekant omgivning där man inte behöver starta i början med att ta reda på de attityder och åsikter som möjligen finns i en viss församling. De flesta av mina informanter upplever att kyrkan inte har lyckats med att möta deras behov i samband med stora förändringar i livet, såsom flytten till en annan ort. Endast en informant nämner att flytten har haft en positiv påverkan på deltagande. Det som kyrkan ändå lyckas med i denna ram är att erbjuda något som de unga vuxna vill bygga sin identitet på, även om det skulle kännas svårt i detta livsskede. Det att de ändå vill höra till kyrkan och kan nämna flera möjliga sätt hur förhållandet till kyrkan skulle vara mer aktivt eller bättre senare i livet berättar att kyrkan på något sätt har lyckats med att skapa en meningsfull kontext för dem.

4.3. Analys i enlighet med den pragmatiska ramen

Mina intervjufrågor om kyrkans roll i informanternas vardag samt om deras deltagande i och åsikter om kyrkans verksamhet syftar på att få information om hurdan betydelse de beröringspunkter som ryms inom pragmatiska ramen har för unga vuxna. Den pragmatiska ramen innebär religiös verksamhet och förhållandet till religiösa institutioner. Dessutom behandlas de gemenskaper som kyrkan skulle kunna erbjuda samt deras betydelse i de unga vuxnas liv i denna ram.

Kyrkans eller trons roll i vardagen varierar bland informanterna beroende på hur de allmänt förhåller sig till kyrkan, tron och religionen. Om kyrkan inte ses som en meningsfull del av livet i allmänhet,

syns förhållandet till den inte så mycket i vardagen heller. Om kyrkan och tron i stället har någon slags personlig betydelse, kan informanten hitta beröringspunkter också i den egna vardagen.

Hälften av informanterna, Ida och Julia, berättar att de har hittat någon slags gemenskap i kyrkan. Den andra hälften, Aino och Toni, har inte gjort det. Av dessa två verkar Toni vara den som mer skulle vilja hitta en gemenskap och uttrycker ett starkt behov av det medan Aino nämner att någon verksamhet kanske skulle vara trevlig när man känner sig ensam, men har annars inte ett större behov av att vara en del av kyrkans gemenskap.

I den pragmatiska ramen kommer det fram att gemenskap först och främst bygger på kommunikation och gemensam praxis, som Lehtonen skriver i sin artikel, och som jag beskriver närmare i kapitel 2. Enligt honom förutsätter inte gemenskaps känslan en känsla av samhörighet, utan gemenskapskänslan byggs snarare genom gemensam praxis. I mina intervjuer kommer det ändå fram att informanterna ser detta mera tvärtom – de vill först ha någon slags känsla av samhörighet för att kunna delta och därmed uppleva sig som delar av gemenskapen.

Noren Oy:s undersökning om kyrkans gemenskapers betydelse för unga vuxna listar fyra anledningar till att de inte känns så betydelsefulla: den själv valda gemenskapen upplevs mer betydelsefull än en sådan gemenskap som är ordnad uppifrån neråt; bristen på delade värderingar eller en möjlighet för värderingskonflikter; tro och andlighet som privata saker som inte diskuteras med andra människor; den kollektiva aspekten som kyrkans gemenskaper skulle kunna erbjuda upplevs inte vara betydelsefull.

Informanterna förhåller sig på olika sätt till den första punkten om att gemenskapen som är ordnad uppifrån neråt skulle vara mindre lockande än en själv vald, organisk gemenskap. Aino, Julia och Ida uttrycker inga större behov av att själva få ta del av verksamhetens eller gemenskapens organisering. Aino önskar lågtröskelevenemang som kan helt bra vara ordnad av någon annan, Julia vill helst vara deltagare som får ta emot eftersom hon annars har så mycket ansvar och önskar att kyrkan skulle kunna vara den plats där någon annan bär ansvaret, och Ida är nöjd med den gemenskapen som kyrkan ordnar för människor som är i en likadan livssituation som hon. Även om kontakter från exempelvis familjeklubbar inte skulle ha lett till vänskaper på fritiden, upplever hon gemenskapen viktig och välkomnande. Toni i stället berättar mera om tiden i ungdomsverksamheten då han tillsammans med andra församlingsmedlemmar organiserade verksamhet och genom det kände sig vara mer involverad i församlingen. Han uttrycker en önskan att det skulle vara möjligt för honom att träffa nya människor och få möjlighet att organisera någon verksamhet också i detta livsskede.

Här syns det också att möjlighet till en viss obundenhet, som kommer fram i denna ram som en definierande egenskap, är en avgörande faktor när unga vuxna väljer gemenskaper. Ett behov av lågtröskelevenemang och av sådan verksamhet som man kan delta på egna villkor kommer på något sätt fram i alla intervjuer.

Delade värderingar är viktiga och något som de unga vuxna funderar på när de väljer sina gemenskaper. Det kommer fram både i Noren Oy:s undersökning och i mina intervjuer. Delade värderingar diskuteras mer utförligt i samband med den existentiella ramen. Den tredje och fjärde punkten handlar om huruvida man ser tron som något privat eller kollektivt. Den tredje punkten föreslår att tron och andligheten upplevs vara privata och den fjärde punkten att kyrkans kollektiva aspekt inte skulle kännas betydelsefull.

Informanterna upplever tron och andligheten vara privata i varierande grad. Aino berättar att hon inte talar om religions- eller trosrelaterade frågor med människor i allmänhet. Detta kan bero på att dessa frågor inte är så relevanta för henne, men också på att det aldrig har varit en modell som hon skulle ha lärt sig hemifrån då man inte i hennes hem har särskilt mycket talat om religionsrelaterade frågor. De andra informanterna talar om dessa frågor med de människor som finns i deras liv: Toni talar om religionsrelaterade frågor med sina föräldrar och sin partner, Ida likaså med sina föräldrar och även med sitt barn och Julia upplever att hon gärna talar om sådana frågor men att det inte finns så många människor med vilka hon kunde tala om sådana frågor som hon skulle önska. För Ida har barnet varit något som har påverkat hennes upplevelse om tron då dennes tro har varit mer privat före barnet men efter att ha fått barnet har hon hittat olika sätt att utöva den mer offentligt.

Punkten om att kyrkans kollektiva aspekt inte känns betydelsefull stämmer kanske mest i Ainos fall då den främsta deltagandeformen för henne är att ibland gå till kyrkan när det firas gudstjänst. Julia i stället säger i intervjun att det hon får av kyrkan är en mer allmän och gemensam gemenskap än den man har med bekanta människor. Det viktigaste i kyrkans gemenskap för henne är alltså inte att man skulle känna alla, utan det viktiga är vetskapen om att de andra finns till och gör på något sätt det samma som hon och tror på det samma som hon. Kyrkan erbjuder en möjlighet att ha en gemenskap med främmande människor, och Julia upplever det som viktigt.

Sammanfattningsvis kan man säga utifrån en analys med hjälp av den pragmatiska ramen att det finns ett behov av att få ta del av verksamhet hos alla informanter. Den pragmatiska ramen var den som de flesta informanterna talade mest om, så det berättar också om verksamhetens betydelse och ett behov av den. Även i Ainos fall, då hon inte såg den kollektiva aspekten lika viktig som de andra, var det ändå viktigt att ibland gå till kyrkan för sig själv.

Även om ett behov av verksamheten skulle finnas är informanten nödvändigtvis inte aktivt med i någon verksamhet. Orsakerna till det är varierande, men en anledning kan vara skillnaden mellan de unga vuxnas och kyrkans syn på verksamheten – de unga vuxna kanske betonar mer de värderingar som är viktiga för dem, såsom individualism, och formulerar sin kyrkosyn baserat på dessa värderingar.

4.4. Analys i enlighet med levnadsloppsramen

Frågor om informanternas livssituation syftar på att få information om hurdan betydelse kyrkan skulle kunna ha för dem i levnadsloppsramen. Dessutom berättar svaren på frågan om informanternas deltagande i kyrkans verksamhet om vad som är aktuellt för dem i detta livsskede, om de till exempel nämner några kyrkliga förrättningar som de har deltagit i. Informanternas tankar om framtiden och kyrkans möjliga roll i den behandlades också i denna ram.

I denna ram understryks relationers roll i unga vuxnas liv. Detta livsskede framstår som en tid att utforska olika typer av relationer. Unga vuxna kan befina sig i väldigt olika livssituationer även vid samma ålder, och detta syntes också bland mina informanter varav två är gifta, en i ett förhållande och en är inte i ett förhållande. Att inte vara i förhållande fick ingen roll i intervjun med denna informant. Andra informanter nämnde vänskapsrelationer som de har fått genom församlingens verksamhet.

Dessutom inverkade även föräldrarnas sociala förhållanden på informanternas tankesätt kring kyrkan. Att få vänner från kyrkan satte ett exempel på att det är en plats där man kan få vänner. Föräldrarnas roll verkar också annars vara stor när det gäller de unga vuxnas tankar om religion och kyrkan, såsom Perrin skriver och som jag behandlar djupare i kapitel 2.2.4. Om man inte får en religiös uppfostran leder det nödvändigtvis inte till att man inte skulle vara intresserad av kyrkan, åtminstone inte i sådana situationer där det finns andra människor i informantens liv som visar intresse för tron eller kyrkan och dess verksamhet. Om religiösa frågor inte diskuteras hemma, får informanten inte en modell att själv göra det heller, men om de i stället diskuteras så diskuterar också informanten de religiösa frågorna med människor i sitt liv.

De kyrkliga förrättningarna – dop, vigsel och begravning – kom fram i informanternas svar i varierande grad. Ida berättade om hur det för henne var viktigt att bli vigd av en präst även om det inte var så betydelsefullt för hennes hustru. Julia i sin tur beskriver hur förlovning på något sätt hade större betydelse för henne än vigningen, och hur hon upplevde något heligt redan då. Känslan av

vigseln påverkades däremot negativt av corona-pandemin och olika restriktioner som var i kraft då samt av att vigselprästen inte var samma som hon hade haft förrättningsamtalet med. Julia upplever att den nya prästen kände inte alls vigselparet. Man kan alltså konstatera att det är viktigt att på någon nivå känna den präst som ska vara med i en stor livshändelse.

Ida och Toni nämner jordfästning som en kyrklig förrättning som har haft någon slags roll i deras förhållande till kyrkan och tron. De har upplevt att kyrkan kan vid dessa tillfällen möter dem och tröster dem. Dessa tillfällen har även lett till fundering av existentiella frågor, om vilket jag skriver mera under kapitel 4.1.

Barn var inte aktuella för andra informanter än Ida. Hennes deltagande och delaktighet i kyrkan har förändrats efter hon har fått sitt barn och hon beskriver hur hon vill göra kristendomens olika traditioner synliga för barnet. Toni beskriver hur han längtar efter att få barn och tänker att det skulle öka hans delaktighet i kyrkan. Aino och Julia nämner ändå att de skulle kunna vara faddrar om någon skulle be dem, och det kunde vara en beröringspunkt mellan dem och kyrkan även om de inte har egna barn.

Enligt analysen utifrån den fjärde och sista ramen beror kyrkans förmåga att möta de unga vuxna väldigt mycket på deras livssituation. I ljuset av denna ram syns det klarast i hur olika livssituationer informanterna befinner sig i samt hur olika beröringspunkter finns i olika livssituationer. Om man tänker på de kyrkliga förrättningarna, lyckas begravningstillfällen möta informanternas behov av att få tröst och fördjupa deras tankesätt. Kyrkan har vid dessa tillfällen lyckats möta de flesta av mina informanter när det gäller budskapet om livet efter detta. En informant har mött ifrågasättande eller till och med negativa attityder när det gäller hennes samkönade äktenskap, och där skulle hon hoppas att kyrkan hade kommunicerat mer öppet så att hon inte skulle ha varit tvungen att fråga om en präst vill viga dem eller inte. I den nuvarande situationen upplever hon inte att kyrkan helt kan möta hennes behov i denna fråga.

5. Diskussion

I detta kapitel diskuterar jag hur materialet från mina intervjuer kan svara på mina forskningsfrågor om unga vuxnas behov av kyrkan samt deras upplevelse av kyrkans förmåga att möta deras behov. Jag sammanfattar de behov av kyrkan som informanterna lyfter fram och hur de upplever kyrkans förmåga eller oförmåga att möta dem. Avhandlingens syfte var att utgående informanternas önskemål hitta möjliga tillvägagångssätt för kyrkan i dess syfte att konkret bygga sådana kontakter som unga vuxna behöver i deras livsskede. Det går att hitta konkreta förslag för möjliga tillvägagångssätt med hjälp intervjuerna. Jag behandlar även dessa i detta kapitel.

Informanternas behov av kyrkan kom fram både indirekt genom vad de berättade om syn på kyrkan och dess verksamhet både nu och tidigare samt vad de svarade på frågan om kyrkans betydelse för dem i detta livsskede. Dessutom frågade jag direkt om deras behov av kyrkan för att ge ännu en möjlighet att reflektera över de behov som möjligen finns men inte ännu hade kommit upp i samband med andra frågor. I informanternas svar på den andra frågan om deras förhållande till kyrkan/religionen/tron behandlade alla förhållandet till kyrkan och deras behov av kyrkan på något sätt genom hela livet.

Praktiska behov handlade om verksamheten. Informanterna reflekterade över detta både i förhållande till sitt nutida livsskede och under sin barndom. Behov av verksamhet verkar bero på olika bakomliggande behov, såsom behovet att ha sociala kontakter och sällskap och därmed behovet av att inte vara ensam. Andra mer praktiska behov som kommer fram är att verksamheten skulle vara lättillgänglig, billig eller gratis, närliggande och vid passande tider, det vill säga helst på kvällstid. Dessutom önskas att det skulle finnas människor i ungefär samma ålder och på något sätt likadana som informanter är, samt att ha någon att gå med till olika församlingens tillfällen. Av verksamheten önskas att den skulle skapa gemenskap och vara interaktivt. Ett önskemål som kom fram av en informant var läger för vuxna.

Informanterna hade också behov när det gäller att komma med i verksamheten. Ett exempel på detta är en slags naturlig startpunkt för att komma med i verksamheten, där det skulle vara förväntat att börja tala med andra som är där. Tanken i bakgrunden är att om det inte finns en gemensam startpunkt kan man inte börja tala med andra för att de redan har sina egna grupper. Åsikterna om ansvaret gällande verksamhetens organisering varierar, då några vill delta utan att behöva planera och några skulle vilja få mera möjligheter för att delta i verksamhetens planering. Bristen på en existerande gemenskap gör det svårt att komma in i verksamheten även om viljan för det skulle finnas. Här finns

det ett slags paradox – för att kunna komma in i kyrkans gemenskap skulle man helst redan ha en gemenskap där, som skulle göra det lättare att komma med.

Förväntningar verkar vara ett nyckelord – informanterna vill inte göra något som inte skulle vara ”förväntat”, utan de vill alltid passa in i en modell. Det kommer fram exempelvis i det att informanterna har ett behov av att få tillräcklig information om evenemang: vad som kommer att hända, hurdana människor kommer det att delta, tror de andra på Gud och på vilket sätt, vad förväntas av dem samt är de verkligen välkomna dit sådana som de är. Att dela in församlingens verksamheter i olika åldersgrupper har inte lett till att man hittar sin plats utan snarare tvärtom en känsla att man inte kan delta i någonting eftersom allt är för någon annan. Att på förhand få veta vart man är välkommen sådan man är, är viktigt för informanterna. Det handlar om djupa frågor som ens identitet. Hurdan kan man själv vara, vad kan man anta om de andra deltagarna, och hurdant agerande är förväntat i den verksamhet man är i?

Detta leder även till en fundering om att om kyrkan lyckas med att förmedla ett meddelande om att man räcker till som sådan man är, varför verkar de unga vuxna inte uppleva att detta gäller även församlingens verksamhet? De kan uppleva att de räcker till som individer i sina egna liv. Tanken om att människans värde inte baserar sig på prestationer tilltalar unga vuxna som lever i en prestationscentrerad omgivning. Det verkar ändå inte alltid leda till samma känsla när det gäller det egna deltagandet i kyrkans verksamhet. Även om budskapet om att man räcker till är något som informanterna verkar känna igen och uppskatta, kopplar de inte nödvändigtvis ihop det med sitt egen deltagande i kyrkans verksamhet. Det syns till exempel i de krav som informanterna kan ställa på sig själva för att kunna delta.

Att få vara i en fridfull omgivning och kunna lugna ner sig är ett behov som alla informanter på något sätt uttrycker och som kyrkan kan möta. En känsla av frid och säkerhet samt musik som samtidigt upplevs som trevlig och fin är orsaker att gå i kyrkan och delta i gudstjänster. Kyrkans traditioner ses av de flesta som viktiga och något som de vill föra vidare. Kyrkan kan ge trygghet och en känsla av att det finns mening med livet. Stora existentiella frågor som död nämns av alla informanter och de flesta upplever att kyrkan på något sätt kan hjälpa med dem.

Gemenskapen och den sociala aspekten är något som ses som viktiga och de är något som alla informanter har något slags behov av. Upplevelser om hur kyrkan kan möta dessa behov varierar hos informanterna, då vissa har en gemenskap och några andra inte. Alla behöver inte ens den. Dessutom kom behovet av en slags församlingsidentitet fram i intervjuer. Identiteten byggs till exempel genom att lära känna andra människor och genom det också själv bli mer delaktig. Församlingsidentitet

innebär till exempel den sociala aspekten och förmågan att kunna leva sin identitet genom och bygga den i kyrkans sammanhang. Som en förutsättning för detta nämns att man kan lita på att det man bygger i en församling består, att man får behålla det. Det verkade vara ett behov som kyrkan inte helt lyckas med att möta då det upplevs vara svårt att byta församling och kunna komma med i verksamheten i den nya församlingen.

Ett behov av en allmän gemenskapskänsla, som inte inbegriper endast de man känner till utan också de som inte är bekanta, kommer fram som något som kyrkan kan möta. Att höra till en grupp och se människor är viktiga behov som kommer fram i alla informanternas svar. Skillnaden mellan en känsla att det finns en grupp som gör samma sak tillsammans och en känsla att faktiskt känna sig som en del av den gruppen kom även fram. Det räcker alltså inte att samlas som en grupp kring samma aktivitet utan det krävs något mera. Detta var ett behov som kyrkan inte lyckades svara på hos alla informanter då det upplevdes att verksamheten för vuxna eller unga vuxna var något som fokuserade mera på sakinhållet eller någon aktivitet än en möjlighet att fritt hänga med andra i samma ålder och bygga relationer långsamt under en längre period.

Att kunna slå samman olika åldersgrupper är ett behov som tre av fyra informanter på något sätt, direkt eller indirekt, lyfter fram. Ett önskemål är att man i församlingen skulle mer välkomna alla till allt i stället för att ha olika små grupper där bara de som hör till den gruppen kan delta. En klar beskrivning vid olika evenemang av vem som kan komma är något som önskas. Om det sägs att stickningscirkeln är för pensionärer, vågar informanten inte gå även om det är något som skulle intressera.

Informanter uttrycker också en vilja att kyrkan skulle ”komma till dem”, på något sätt hitta och kalla dem, i stället för att de skulle behöva gå dit och själv försöka hitta en plats där de är välkomna och som skulle vara sådan verksamhet de vill delta i. Detta kommer fram exempelvis i förslag på en kväll för nya församlingsmedlemmar eller behovet att få information på sådana kanaler som man själv följer. Även om informanten skulle veta att det går att hitta olika verksamheter i församlingens evenemangskalender eller på församlingens Instagram-konto, söker man inte information från dem om man inte har gjort det tidigare. Informationen skulle helst fås där man redan är, utan ett behov att själv söka den. Ett förslag är att församlingen skulle kunna dela ut papper där det berättas om olika evenemang som församlingen har. Detta hjälper dock inte om pappret inte lyckas med att beskriva verksamheten på rätt sätt, som vi ser i en informants fall.

Olika antaganden om kyrkan eller människors potentiellt negativa reaktioner påverkar informanternas känsla av delaktighet. Osäkerhet förhindrar deltagande och kan skapa en känsla av att kyrkan inte

möter deras behov. Även om det skulle finnas verksamhet som skulle möta de behov som finns, och informanterna skulle vara medvetna om sådan verksamhet, kan antingen osäkerhet eller olika antaganden förhindra deltagandet. En informant uttryckte en önskan om att kyrkan inte skulle vara avsedd för en viss typ av människor. Genom att säga så visar informanten att hen själv har en uppfattning om för hurdana människor kyrkan är avsedd, och att hen kanske inte upplever sig höra till den gruppen.

Informanterna ser inte kyrkan som en neutral institution och tänker inte heller att den borde framstå som neutral, utan den ska enligt informanter ta ställning. De funderade på hur kyrkan i framtiden skulle kunna vara en sådan plats som de behöver. De informanter som redan nu har hittat en plats för sig själva har något som de andra inte har, till exempel ett barn eller språkkunskaper som underlättar deras deltagande i verksamheten som ordnas på ett annat språk än det egna modersmålet.

Sammanfattningsvis kunde jag säga att unga vuxna har många olika behov av kyrkan, som jag har presenterat i denna avhandling och sammanfattat i detta kapitel. Den egna bakgrunden och livsberättelsen formar dessa behov, och därför är de olika hos olika människor. De unga vuxna upplever kyrkans förmåga att möta deras behov på olika sätt – vissa upplever att kyrkan kan möta vissa behov men inte andra, för någon blir de flesta behoven mötta men någon annan kan uppleva att kyrkan inte kan möta hens behov alls. Detta visar å ena sidan att det inte är möjligt för kyrkan att kunna möta allas alla behov. Å andra sidan kan man ändå konstatera att det är bra att de unga vuxna har behov, eftersom det berättar att de inte upplever kyrkan som obetydlig.

Jag hävdar att medan det är viktigt att vara medveten om olika behov som finns, är det viktigare att skapa en känsla av att bli sedd och hörd som den man är än att försöka möta alla enskilda behov. För att ännu knyta detta ihop med avhandlingens namn – *Att kyrkan inte bara skulle vara avsedd för en viss typ av människor* – det viktiga verkar i slutet ändå inte vara att tillfredsställa alla enskilda behoven utan att skapa och upprätthålla en omgivning och atmosfär där de unga vuxna kan känna att kyrkan är avsedd för alla, även för dem.

5.1. Förslag på fortsatta studier

En fråga som inte behandlas vidare i denna avhandling men ändå på sätt och vis behandlar samma ämne handlar om den syn på religion som kyrkans ungdomsverksamhet förmedlar till ungdomar. Alla informanter har på någon nivå varit med i kyrkans ungdomsverksamhet men den har inte lett till en aktiv delaktighet i det nuvarande livsskedet som ung vuxen. En informant ser att det som ungdomar

gör i ungdomsverksamheten inte har något att göra med ”de vuxnas riktiga religion”. Hur skulle man kunna utveckla kyrkans ungdomsverksamhet så att den inte skulle vara en egen isolerad bubbla som inte har något med kyrkan och ”den riktiga religionen” att göra?

En annan fråga som skulle kunna undersökas djupare är hur skall kyrkan kunna möta de unga vuxna bättre i de stora förändringarna som de genomgår. I min undersökning kom det fram att flytten till en annan stad från den staden där man har haft församlingskontakt har för de flesta varit en stor och svår förändring efter vilken det har varit svårt att hitta nya kontakter i den nya staden. Vad skulle församlingen kunna göra på ett annat sätt för att flytten skulle vara lättare för de unga vuxna och att de skulle hitta en plats för sig själva i den nya staden och nya församlingen?

Källförteckning

Litteratur

Dalen, Monica

2015 *Intervju som metod*. 2. uppl. Gleerups: Malmö.

Hannikainen, Pietari

2022 ”Millenniaalit ja kirkko – sukupolvien väliset erot kirkon uusissa jumalanpalvelusyhteisöissä” *Spiritualiteetti 2020-luvun Suomessa*. Red: Veli-Matti Salminen & Niko Huttunen. Grano Oy: Vasa. 186–227.

Hannikainen, Pietari

2023 Uuden sukupolven jumalanpalvelusyhteisöt millenniaalien kiinnittymispintoina kirkkoon” *Millenniaalien kirkko. Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko*. Red: Sini Mikkola & Suvi-Maaria Saarelainen. Grano Oy: Vasa. 158–180.

Kallatsa, Laura

2023 ”’Mitä mä ite saan siitä’ – nuoret aikuiset uskonnollisina toimijoina” *Millenniaalien kirkko. Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko*. Red: Sini Mikkola & Suvi-Maaria Saarelainen. Grano Oy: Vasa. 183–206.

Kiilakoski, Tomi

2023 ”Usko tai älä! Miten nuoren sukupolven arvot ja elinolosuhteet voivat selittää uskonnollisuuden muutoksia?” *Millenniaalien kirkko. Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko*. Red: Sini Mikkola & Suvi-Maaria Saarelainen. Grano Oy; Vasa. 109–134.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend

2009 *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund.

Kyrkostyrelsen

2020 Öppna dörrar. Strategi för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland fram till 2026. Grano Oy.

Lehtonen, Tommi

2005 ”Uskonto ja yhteisö” *Yhteisöllisyyden paluu*. Red: Antti Hautamäki, Tommi Lehtonen, Juha Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen, Soile Veijola. Gaudeamus: Helsinki. 60–89.

Perrin, Ruth H.

2020 *Changing Shape – The Faith Lives of Millennials*. SMC Press: London.

Salomäki, Hanna et al.

2022 *Religion till vardags och fest. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2016–2019*. Grano Oy: Vasa.

Tervo-Niemelä, Kati & Spännäri, Jenni

2023 ”Uskonnollisuuden ja uskonottomuuden muutos ja siirtyminen sukupolvelta toiselle suomalaisissa perheissä” *Millenniaalien kirkko. Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko*. Red: Sini Mikkola & Suvi-Maaria Saarelainen. Grano Oy: Vasa. 51–78.

Trost, Jan

2010 *Kvalitativa intervjuer*. 4. uppl. Studentlitteratur: Lund.

Vikström, Björn

2023 ”Luterilainen kirkko sekularisaation ja polarisaation keskellä” *Millenniaalien kirkko. Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko*. Red: Sini Mikkola & Suvi-Maaria Saarelainen. Grano Oy: Vasa. 25–50.

Internetkällor

Forskningsetiska delegationen

2019 Etiska principer för humanforskning och etikprövning inom humanvetenskaperna i Finland: Forskningsetiska delegationens anvisningar 2019. Red: Iina Kohonen et al. Forskningsetiska delegationens publikationer 3/2019. Helsingfors.

[Etiska principer för humanforskning och etikprövning inom humanvetenskaperna i Finland: Forskningsetiska delegationens anvisningar](#) (hämtad 11.3.2024)

Noren Oy

2021 *Nuorten aikuisten elämä ja hengellisyys – Tutkimus millenniaaleista ja z-sukupolvesta*
[Nuorten aikuisten elämä ja hengellisyys - Tutkimus millenniaaleista ja z-sukupolvesta](#)
(hämtad 11.3.2024)

Bilagor

1. Intervjufrågor på svenska

I början: kan du berätta allmänt om din livssituation? Ålder, yrke/studier, boende/familjesituation?

- Vad är viktigt för dig i livet?
Kan du beskriva dina värderingar?
- Kan du berätta hurdan ditt förhållande till kyrkan/religionen/tron är?
Vad betyder kyrkan/tron/religionen för dig?
Har ditt nuvarande förhållande till kyrkan förändrats från vad det var till exempel 10–15 år sedan? Kan du motivera?
Hur utövar du din tro i vardagen/hur syns din tro/ditt förhållningssätt i din vardag?
- Hur skulle du beskriva kyrkans roll/betydelse i ditt liv just nu i detta livsskede?
Varför, vad beror det på?
- Hurdant är din deltagande i kyrkans verksamhet?
Deltar du i någon verksamhet – varför, varför inte?
Vad tänker du om den verksamhet som kyrkan ordnar?
Hurdan verksamhet skulle du vilja delta i?
- Vad önskar du av kyrkan?

Till slut: finns det ännu någonting som du skulle vilja säga/berätta?

2. Intervjufrågor på finska

Aluksi: voitko kertoa elämäntilanteestasi yleisesti? Ikä, ammatti/opinnot, asumis-/perhetilanne?

- Mikä on sinulle tärkeää elämässä?
Voitko kuvailla arvojasi?
- Voitko kertoa millainen suhteesi kirkkoon/uskontoon/uskoon on?
Mitä kirkko/usko/uskonto tarkoittaa sinulle?
Onko nykyinen suhteesi kirkkoon muuttunut siitä, mitä se oli esimerkiksi 10–15 vuotta sitten? Voitko perustella?
Miten harjoitat uskoasi arjessa/miten uskosi/suhtautumistapasi näkyy arjessasi?
- Miten kuvaisit kirkon roolia/merkitystä elämässäsi tässä elämänvaiheessa?
Miksi?
- Millaista osallistumisesi kirkon toimintaan on?
Osallistutko johonkin toimintaan – miksi, miksi et?
Mitä ajattelet kirkon järjestämästä toiminnasta?
Millaiseen toimintaan haluaisit osallistua?
- Mitä toivot/tarvitset kirkolta?
Kehitys- tai parannusehdotuksia/toiveita?

Lopuksi: onko vielä jotain, mitä haluaisit sanoa/kertoa?